

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bibliotheca Scriptorvm Sacri Ordinis Cisterciensis Elogiis Plvrimorvm Maxime Ilvstrivm Adornata

Visch, Charles de

Coloniæ Agrippinæ, 1656

Palympsesti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38433

gicam, Physicam, Metaphysicam, Libros de Generatione & Corruptione; de Cælo & Mundo; de Animâ Vegetativa, Sensitiva & Rationali; & tandem Medicinam etiam Politicam & Jurisprudentiam, demumque Theologiam conceptibus variis dilucidat, & Ecclesiasticis Fastis appropriat. Dedimus anno 1649 priorem partem: nuac & posteriorem adiungimus, prioremque novis conceptibus nobilitamus.

Hispanum Stemma. Austriacorum Stemma Heroicis conceptibus dilucidat, & Monitis Politicis exornat.

EPISTOLÆ.

PLurimas habeo doctrinales (Historicas, Mathematicas, Philosophicas, Theologicas, Ethicas) & plurimas eruditionis aut urbanitatis gratia scriptas. Quæ non sunt Scholasticæ, latere jubentur sub modio; nescio enim quo fructu audent sæpè in lucem prodire, quæ præter verba nihil habent. Volui aliquando omnes Doctrinales ad Volumen speciale reducere; at meliore consilio multas suis locis adscribo, & proprijs resolutionibus intetero. Ceterùm, quia adhuc manserunt plurimæ, quæ commodè non potuerunt interferi, illas omnes ad unum librum miscellaneum reduximus, quem loco penultimo dabimus.

PALYMPSESTI.

ETiam ipsi pertinent ad Theologiam, tametsi Politica edisserant. Sic eos inscripsi, quod in ipsis delicato Lectori oblitterare liceat, quod habere non placeat. Huc confluerunt multa & varia; visa, audita; cogitata, suspicata, somniata. Huc ignorata etiam, multum enim scit, qui scit quæ ignoret: multum dicit & docet, qui se fatetur ignorare, quæ nemo imperitus ignorat. Fortè ad doctè ignorandum plus

scientiæ & experienciæ requiritur, quàm ad indoctè sciendum. Fortè nihil omninò sciunt, qui nihil nesciunt: hoc alij viderint: ignoto enim hoc ipsum, qui me exilimo supra vulgus eruditorum sapere, cum ea ipsa, quæ illi non examinarunt, & sciunt, me examinasse & nescire demonstro.

Opus hoc tardius lucem videbit, nam complectitur nudas veritates, quas nostri homines, nec transglutire crudas volunt, nec concoquere possunt. Interim promovebitur, ut fortè olim, quando saltem somnare vera liceat, imprimatur.

Ex his multi jam sunt terriò aut quarto recensiti, sed modo omnes simul ad paucos Tomos reducuntur, & simul in lucem prodibunt.

Ioannes Casa Marii (sive Casa marii) in Italia Abbas, cælestibus revelationibus clarus fuit, quarum aliquot expressit in epistola consolatoria ad sanctum Bernardum super infelici successu expeditionis Hierosolimitana. Quam epistolam Baronius dignam iudicavit suis Annalibus ecclesiasticis, & edita etiam est inter epistolas Sancti Bernardi, numero 333. Vide pariter Angelum Maritquez tomo 2. Annalium, ad annum 1150, cap. 2.

Ioannes de Ceruo monachus ordinis Cisterciensis, S. Theol. Doctòr, scripsit Commentaria 4. libros Sententiarum, teste Sylvestro Maurolyco Maris oceanilib. 2. & citatur à Vincentio Bardo, lib. de conceptione B. Virginis.

Ioannes cognomento, de Cicyo patria Divionensis, ex Abbate Balernæ, anno 1476. ad Cistercij regimen assumptus, fuit 9. illius nominis ibidem Abbas, de quo Bonifacius Simoneta lib. 2. epistola 19. scribit, illum tamquam massam omnibus virtutibus conditam & elimatam ordini Cisterciensi à Deo fuisse prouisum. Innocentio VIII. Pontifici, ob singulares animi virtutes, doctrinam, & præclara merita (vt ipsemet

semper ait) eximie charus. Multis contra *Commen-*
das monasteriorum, tum orationibus, tum scriptis dis-
putauit, tam in Romana curia, quam coram Regibus,
& Principibus christianis. Aurelianis in prouincia-
li Synodo, anno 1477. & 1478. Turonis; de-
mum in Romana curia, coram Innocentio
VII. a quo Pontifice plura ordini suo impe-
trantur privilegia; quæ omnia, cum aliis anti-
quioribus privilegiis, à diuersis Pontificibus,
Regibus & Principibus, eidem ordini concessis
in unum corpus collecta, ipsemet Diuione pu-
blicari curauit, anno 1491. per Petrum Meth-
ger, Alemannum.

Conscripsit etiam *Compendium Sanctorum or-*
dinis Cisterciensis, quod eodem anno 1491. Di-
uione impressum fuit. Hoc compendium sæ-
pillum citat Henricus in Menologio. Scribi
etiam fecit, per quemdam ex religiosis suis (aut,
secundum aliquos, ipsemet scripsit) Dialogum
quemdam inter Priorem, & Subpriorem (con-
tra libellum quemdam Matthæi Pillard, Ab-
batis Claravallensis) qui frequenter citatur a
Reuerendissimo Angelo Manriquez in Anna-
libus, titulo *Dialogi de prospero & aduerso statu*
ordinis.

Denique, libro privilegiorum ordinis me-
morato, adiunxit pulcherrimam exhortatio-
nem ad monachos omnes ordinis Cisterc. dig-
nam reuerentiam, quæ in singulorum memorijs iugi-
ter vigeat. Publicauit hanc Chrysostronus
Henricus, in libro privilegiorum ordinis, fol.
24. editionis Plantinianæ anni 1630. Quam
nihilominus hæc pariter inferendam duximus;
tum ut sæpius recusa, omnium oculis frequen-
tius obuerferetur; tum etiam, quia celebris in ea
mentio fit plurimorum monachorum, qui ser-
uatis ordinem nostrum illustrarunt.

Exhortatio Iohannis Abbatis Cisterciensis:

Eia, Venerabiles & egregij Patres, amantif-
simique ac deuotissimi Fratres, sacre huius re-

ligionis alumni, & cultores! Spiritus vestros ne-
dum per capreas hinnulosque ceruorum; sed
certè, per viscera misericordiæ Dei nostri, per
vulnera; pretiosissimamque sanguinem Do-
mini nostri Iesu Christi, ac per illam æternæ
beatitudinis portionem, quam sub gloriosissi-
mo Reginæ cæli mantello finaliter expectatis,
admiramus, obtestamur, interpellamus, horta-
mur, & rogamus, ut feruenti charitate, conside-
ratis præsentis voluminis tenoribus, nobilissi-
ma sanctæ religionis vestræ exordia, atque fun-
damenta, attentius animo reuoluentes, vos de-
inceps iugiter totos, saltem in duobus, sine fi-
ctione patatos, efficaces, & beneuolos exhibea-
tis. Primum, ut in omni vita, & conuersatione,
tanquam veri sanctorum filij & successores, ad
petram vnde excisi estis, iuxta Isaïæ commoni-
tionem, attendentes, exemplo eorum, qui vos
in sancta vocatione ista tam gloriose præcesse-
runt, sacre ordinis vestri puritatem coram Deo
& hominibus obseruare studeatis. Secundum,
ut amplissimo præmissorum vigore privilegio-
rum, in religiose dilectionis uniformitate &
concordia, vos, & vobis commissa seu credita
quæcumque bona, merum defensionem pro do-
mo Dei, religioneque, speciali suæ intemeratæ
genitricis constanti virtute opponatis. *Est enim*
omnium religionum prima, in ipsius Virgine Maria
honorem dedicata. In qua, sub suavi sanctæ refor-
mationis iugo & obiectantia, non solum san-
cti, quorum nonnullos annumerare curavi-
mus; verum etiam innumerabiles ex omni sta-
tu mundi, iter regni cælestis vobis ostenderunt.
Nam crebrè multi Pontifices in vtroque sta-
tu reuerendi, tantæ deuotionis odore attracti,
in sulis depositis, simplicem cum Dei famulis
monachatum ducere gaudebant: innumera-
biles Decani, Abbates, Archidiaconi, Can-
tores, cæterique Ecclesiæ, nec non aliorum
ordinum Prælati, mente humili, pauperes
Christi

Christi patres vestros imitari studebant, sua etiam quandoque loca sacro ordini supponentes. Regum quoque ac principum filij & nepotes, nonnunquam ipsi Principes, reiecta gloria mundialis pompâ, ad ordinis vestri humilem paupertatem confluxerunt: quorum nonnulli monachorum cucullam, alij converforum barbam; cæteri fratrum laicorum statum eligebant. Nouum perfectò & grande spiritualis militiæ spectaculum, inclitum nuper videre militem, in sæculo gloriosum, delitijs affluentem, iam gustato spirituali patrum vestrorum pane, ad Christum conuersum, cum hilaritate spiritus claustrum scopantem, coquina officijs promptè feruentem bubulci, ouispilonis, & aurigæ seruitio hilariter incumbentem, pane hordeaceo, fabâ, lente, oleo, & aqua suaviter reficientem, aliasque religionis austeritates, præ nimio Reginae cæli amore, claro pectore dulciter in huius religionis simplicitate ferentem. *Non solum autem præmissos sacra suscepit religio, verum etiam innumerabiles Doctores, Philosophos, Rhetores, Medicos, Dialecticos, Iuriconsultos, ac Theologos, Christo cum humilitate seruire edocuit, quorum nomina, scripta opera præclara, enarrare si volumus, non minus quam stellas cæli numerare tentaremus.* Sublimium quoque exemplo personarum, alij inferioris gradus ad ordinis vestri gremium confluxerunt, nobiles Burgenses, practici mercatores, artifices, laboratores, & in plebe honorati diuites, qui temporalibus dispositis opibus, se, & quandoque cum ingenti massa auri, monasteriis donabant: ex quibus, taliumque laboribus, sumptuosa, cæteris profecto clariora Reginae cæli in hoc ordine constructa sunt ædificia. Cuius meriti, religiose ac Christo deuotæ matronæ, participes fieri cupientes, manus largas apponebant. Sic breui tempore, ex quolibet orbis statu, Domina mundi in numeros speciales famulos, famulasque, sub hoc habitu

cælesti acquisiuit. Quid ergo nos iam faciemus aut coram summo Deo dicemus, si (quod absit) tot qui nos præcesserunt, qui viam paradisi in mundo nobis ostenderunt, qui loca religioni aptissima nobis parauerunt, libros, chartas, ornamenta, domos, possessiones, amicos, prouisoires, & quæ ad sanctæ conuersionis obseruantiam necessaria, magnificè reliquerunt, desideres aut delicati milites, seu indisciplinati successores, sequi nolumus, aut certè contemnimus?

Hac profecto sacra religio, quæ potius ad sanctæ regule Beati Benedicti obseruantiam, reformatio dicitur, prout Sanctiissimi Bernardus, aliorumque Patrum scripta tradunt, peculiaris est in terris familia gloriosissima Matris Domini, cuius viuendi formam, sibi deuotus famulus, primis patribus nostris inspirasse certum est. Nam vitra spirituales reuelationes, intimalique consolationes, sæpius fulgidissimo cali cinium stipata comitatu, eos visitabat, etiam visibiliter consolabatur, edocebat, adiuuabat, dirigebat. Ob hoc, & ipsa sacri huius ordinis Patrona, Domina, Protecctrix, & Aduocata nominatur: sicut ordo ipse primus est omnium ordinum in eius honorem dedicatus, cuius habitum, tam Monachorum, quam sanctimonialium tradidisse fertur, cum tanta dignitatis auctoritate, merito, & virtute, ut diabolus nullam habeat potestatem in aliquem, qui eo indutus moritur, saltem donec de ipso iudex viuorum, & mortuorum, dederit sententiam. Denique huius sanctæ uocationis tolerantia, pro omnibus peccatis præcedentibus sufficiens creditur penitentia. Quinimò, si (per impossibile) dæmon, aut etiam Iudas, humiliter & integraliter sacri ordinis obseruantias custodirent, de eorum salute finali nequaquam desperandum videretur. *Vnde & (iuxta Christi reuelationem, infallibilique promissum) perseverantes in isto ordine sub religiose humilitate, & obedientia, infallibiliter saluabuntur.* (Vide Menologium Cisterciense.) Has veritates, simileque conclusiones, apertis litteris docent

cent Sanctorum monumenta: & in ea cetera, clarissimus liber, qui *Exordium Cistercij* inscribitur, quarum participem in hoc saeculo, & in alio, religiosam hanc familiam, per vniuersa mundi climata constitutam, faciat piissimus Dominus Iesus, suae dulcissimae Matris precibus, Amen. Haec Ioannes Abbas, qui tandem senio fractus, Abbatiam suam resignauit anno 1503, reliquumque vitae sancto fine conclusit, sub finem adhuc eiusdem anni. Cui insigne positum est epitaphium, quod refert Reuerendissimus Mantiquez, in serie Abbatum Cisterciensium. De hoc Ioanne vid. etiam Ludouicum Iacobi Carmelitam, lib. de Scriptori- bus Cabilonensibus.

Ioannes Cirita, Abbas Tharaucaus, siue sancti Ioannis de Tharauca, ordinis Cisterciensis in Hispania, vna cum Guiscardo monacho suo, anno 1162, scripsit *Regulam militibus ordinis Augusti, apud Lusitanos clari, ad petitionem Alphonsi Regis Portugalliae*. Regulam hanc edidit Chrysostomus Henriquez in vita B. Ioannis Cirita, lib. 1. Fasciculi, dist. 19. Vbi etiam refert *Epistolam* quandam eiusdem Ioannis, ad monachos Tharaucauos, postquam iam resignata Abbatiali dignitate, in monasterio Sancti Christophori priuatam vitam ageret. Item, *Aliam ad Boimundum Abbatem de Tharauca, eiusque Monachos*. Obijt sanctitate illustris anno 1164. Vide Henriquez in Menologio, 23. Decembris; & Miræum in Auctario suo, de scriptoribus ecclesiasticis.

Ioannes, cognomento *Clarus*. Monachus Alcobacis S. Theol. Doctor, tantae celebritatis vt Serenissimus Emanuel Portugalliae Rex, Conimbricæ recens institutam S. Theol. cathedram, eidem (tanquam viro totius regni doctissimo) regendam tradiderit Vlisiponæ, 5. Ianuarij, anno 1504. teste Reuerendissimo *Bibliothec. Ord. Cist.*

Angelo Mantiquez in serie Abbatum Alcobaciensium, ad calcem tomi 2. Annalium suorum. *Fertur, praclara doctrina sua monumenta reliquisse, quorum tamen specificationem obtinere nequui.*

Ioannes Coene, Belga, cœnobij Camberonensis meritisissimus Abbas ordinisque Cisterciensis per vniuersum Belgium Vicarius generalis, S. Theol. Baccalaueus formatus, antea Monasterij sui Prior; vir variarum scientiarum supellectile haud vulgariter instructus; conscripsit, & Montibus Hannoniæ, typis Francisci Vaudrexi, publicauit *Doctissimū Panegyricum, Prædecessori suo, Amplissimo & Eximio Dno Ioanni Farinart, Camberonensi Abbati dictum, quum is sacerdotij sui, & religiosæ professionis iubilæum celebraret*, anno 1634. 9. Kal. Maij. Obijt anno 1650.

Ioannes Cognen, religiosus Bonævallis Ruthinensis, S. Theol. Doctor Sorbonicus, *transtulit in linguam Gallicam, quosdam tractatus Sancti Bernardi*, quos anno 1566. Parisiis impressit Guilielmus Chaudire. Ant. Verdier in bibliotheca Gallica; & philippus Seguinus in bibliotheca Cisterciiana M. S. Qui specialiter addit, Ioannem hunc, ob doctrinæ claritatem, fuisse eximie charum S. R. E. Cardinalibus, ab Armigniaco, Tholosano Archiepiscopo; & Hieronymo à Sochetis, Cistercii, & Clarævallis Antistiti.

Ioannes, confessorius, seu Prior sanctimonialium monasterij Corneliensis, siue *Montis Sancti Cornelij*, iuxta Leodium, vbi nunc est hospitale leproforum: vir simplicitatis columbinæ, vitæque sanctitate excellens, hortatu B. Iulianæ dicti monasterij Priorissæ, *composuit & descripsit, non sine speciali Dei adiutorio* (vt habet Auctor vitæ B. Iulianæ, cap. 46.) *Officium ecclesiasticum integrum de Venerabili Sacramento, quod à Superioribus approbatum, Leodij, Tungris, & alijs in locis in vsu fuit, priusquam officium à Sancto Thoma*

Aquinatè concinnatum; auctoritate Urbani IV. publicaretur. Initium huius officij erat: Animarum cibis, &c. Vide Gillemannum in vita B. Iulianæ, quæ extat in Rubea valle, supra; & Miræum in fastis Belgicis & Burgundicis, 5. Aprilis. Floruit circa annum 1240. tandemque anno 1246. præsentis vitæ miserias (vt citatus loquitur Author) pretiozæ mortis transitu commutavit. De hoc fufius Hentiquez in Menologio, Kalendis Ianuarij.

Potro, venerabilem hunc virum, atque etiam beatam Iulianam Cornelienfem (institutzæ festiuitatis Ven. Sacramenti promotricem præcipuam) hætenus communi celeberrimorum scriptorum consensu pro Cisterciensibus habitos, nuper R. P. Bartholomæus Fisen, Soc. Iesu, in libello, Duacianno 1628, edito *de prima origine Festi Corporis Christi, ex viso. Sanctæ Iulianæ diuinitus obliuio*, conatus fuit illos nobis subtrahere, asserens Iulianam non fuisse Cisterciensensem (& consequenter nec Ioannem) qui erat eiusdem cœnobij) sed hospitalariam Augustinianam, quales nunc sunt moniales in monte Cornelio degentes, productis quibusdam rationibus, non quidem contemnendis, at tamen non etiam tantæ efficaciz, vt aduerso torrente rapidissimo rot. clarissimorum Scriptorum prouidere me possent, præsertim quod nulla earum sit, quæ non commodè à Cisterciensium fautoribus exponi, & resolui possit. Nam, ad 1. & præcipuam, quæ asseritur, in memorato monasterio Cornelienfi inferiori, nullius hodiè regulæ mentionem esse, nisi Augustinianæ; adeoque necessarium videri, vt quicumque asserit Iulianam fuisse Cisterciensensem, probet disciplinam Cisterciensem ibidem aliquando fuisse obseruatam, & postmodum mutatam in Augustinianam, cuius sententiæ antiquum Autorem nemo dabit.

Respondetur imprimis, facilè contingere posse, vt quandoque monasteria aliqua de vno instituto transeant in aliud, & tamen post aliquot sæcula, in dictis monasteriis nulla sit memoria prioris instituti; maximè si monasteria hæc interim fuerint euerfa, aut desolata, & monumenta eorundem incendio, aut aliâ quacunq; iniuria perierint. Monasterium minoris Bigardiæ in Brabantia institutum seruat nigrorum Benedictinorum, & à paucis adhuc annis, nulla ibidem mentio erat alterius instituti; at postquam nuper Reuerendus admodum Dominus Christophorus Butkens, Brabantica sua trophæa publicauit, ibidemque, lib. 7. cap. 1. ex diuersis antiquis, & authenticis instrumentis, clarè ostendit dictum monasterium fuisse fundatum sub instituto ordinis Cisterciensis, & in eodem etiam aliquamdiu perseuerasse, nemo de hoc iam dubitat; tamen adhuc incognitum sit, quo tempore, & quâ de causa moniales illius monasterij relicto ordine Cisterciensis, digressæ sint ad ordinem Sancti Benedicti.

Similiter monasterium Sanctæ Agneris in vrbe Moguntinâ, per aliquot sæcula inhabitauerunt moniales Cisterciensium; iam autem à 60. aut circiter annis, illud occuparunt, & etiam nunc possident Augustinianæ. Qualia monasteria per Germaniam vidi plura, de vno ordine ad alium translata; & licet nunc adhuc sciamus tempus & causam huiusmodi translationis, quis tamen neget fieri posse, vt post tria aut 4. sæcula, deperditis monumentis, aut fortè etiam euerfis monasteriis, translationis huius memoria pereat, maximè si inter media aliqua sæcula laborent penuria scriptorum, quemadmodum quædam retroacta laborarunt. Quamquam haud credibile sit, *Molanum Chapeauille, Hareum, Miraum, & Authorem Sacrarum Leodiensis*, Scriptores rerum Ecclesiasticarum per Belgium

gium & Leodiensem ditionem, exactissimos, & fidelissimos, monachatum B. Iulianæ & consequenter translationem monasterij Cornelienfis ex ordine Cisterciensif ad Augustinianum, ex cerebro confinxisse & scriptis suis admiscuisse, quia potius apud probatum quempiam scriptorem, aut saltem in antiquis quibusdam manuscriptis monumentis reperisse, Reuerendo Patri *Fisen* adhuc incognitis. Præterea, quicumque Cistercienses possessione sua pacifica, tot grauissimorum virorum sententiis roborata, deturbare cupit, illi probandum incumbit, Cisterciense institutum in cœnobio Cornelienfi nunquam viguisse; sed illud à i. fundatione huc vique fuisse alterius ordinis, pro vt nunc est; non autem necesse est, vt Cistercienses, aut eorundem fautores, cuiusque passim rationem reddant suæ possessionis: Licet non dubitem, quin plures saltem Authorum supra citatorum, id sufficienter præstare potuissent, si (dum in viuierant) de eo requisiti fuissent, vel quisquam comparuisset, qui opinionem R. P. *Fisen* scripto publicasset.

2. Ratio in hoc consistit, quod Iacobus de Vitriaco, S. R. E. Cardinalis, Author Sanctæ Iulianæ synchronus, suo tempore Leodij fuisse tradat familiam, quæ ex S. Augustini regula, ijs tangebatur muneribus, quæ usurpata fuisse in cœnobio Corneliano, ex tota vita Sanctæ Iulianæ constat; atqui, si Cornelianam excipis, nullum alibi superfit Leodij familiæ huius vestigium. Sed vt hæc ratio concluderet, probandum esset, tunc temporis reuera non fuisse alias moniales hospitalarias Regulæ S. Augustini, nam fieri facillimè potuit, vt interita aliqua similes congregationes Leodij ad aliud institutum se transtulerint; pro vt passim adhuc indies fieri videmus in alijs ciuitatibus. Quod vt notissimis ostendam exemplis, Furnis in Flandriâ degunt moniales Præmonstratenses sub

regulari clausurâ, album gerentes habitum; quæ sego adhuc recordor me vidisse hospitalarias, gestantes habitum Cisterciensem, scilicet tunicam albam, cum scapulari, & velo nigri coloris.

Gandau nuperrimè etiam hospitalariæ Leprosarij, quod vulgo vocatur Xenodochium diues *het rycke gasthuys*, amplexa sunt institutum S. Benedicti. Plura similia exempla ex solâ Flandriâ producere possem, si necesse esset.

3. Ratio & vltima, euincere conatur, Iulianam dum Salsiniæ habitauit, non se dedisse in obedientiam Antistitæ eiusdem loci id quod libentissimè concedo, quia hoc ipsum clarissime deducitur ex cap. 8 vitæ ipsius (apud Patrem *Fisen*) vbi Lego, Himanam Salsiniensem Antistitam, sæpè precibus institisse apud Iulianam, vt corpus suum exanime Salsiniæ condi decerneret, at quod hæc nunquam potuit persuaderi. Sanè si Iuliana hæc adcentita fuisset Salsiniensibus, nunquam Antistita tale quid ab illâ petere debuisset, nec illa etiam petenti denegare. Itaque cenfeo Iulianam receptam fuisse tanquam ordinis eiusdem Antistitam exulantem, ibidemque in tali qualitate fuisse tractatam, permitta illi vnâ atque alterâ moniali, pro secretioribus seruitiis, &c. Cuiusmodi exempla vidi in ordine nostro plurima, nominatim etiam in monasterio nostro Dunensi, vbi aliquandò nobis coniunxerunt (satis longo tempore) Abbas Hyberni duo D. Paulus Ragget Abbas Dublinensis, & Robertus Brit; qui nunquam obedientiam vouerunt Abbati nostro, sed remanserunt sui iuris; concesso etiam priori, scilicet Dublinensi, vt famulum & cellanum apud se detinere posset. Quanquam etiam dicendū videatur Iulianam cum sororibus sibi adherentibus Salsiniū profectam fuisse cum intentione ibidem perseuerandi vique ad obitū, sub obedientia Abbatissæ eiusdè loci, idq;

ex persuasione Virorum doctissimorum & grauiſſimorum; vt clarè etiam habetur cap. 42. vitæ ſuprà citatæ, his verbis: *Porro, vt maledicorum os obſtruetur qui fortaſſis viuendi genus ſine Præſide, ab immoderata libertate reprehenderent: è conſilio, ſententiâque hominum ſapientiâ & eruditione præcipuorum, atque inprimis Guidoni Episcopi Cameraceniſis, tempus vitæ reliquum Antifitii Salſinieniſi ſubmiſerunt.* Ex quo ſatis arguitur illas non fuiſſe ibi abſque omni obedientiâ, & etiam fuiſſe eiufdem Ordinis; quia inauditum eſt vt moniales alterius Ordinis admittantur ad habitandum pro tota vita ſua in Cænobio noſtri Ordinis, præſertim ad vitam communem cum cæteris monialibus pro vt hic factum fuiſſe habetur tum ex verbis citatis, tum etiam ex capite 43. ſequenti, vbi dicitur, quod, ſuadentes Iulianæ vt Salſiniam ſe conferret, (inter alia) allegauerint, *quod conſecta ætas & vires, vitam communem magis poſtularent quam priuatam: quodque, hæc, tandem conſilijſ his acquieſcerent.* A que hæc ad rationes R. P. Fiſen dicta ſufficiunt, vt quilibet videat propter illas non eſſe recedendum à communi Doctorum ſententiâ, afferentium hos fuiſſe Cisterciensès.

Verum enim vero, quia poſteà etiam R. D. Petrus de Waghenaere, Religioſus Ordinis Præmonſtratenſis, & Subprior Abbatia S. Nicolai Furnis, (vir diuerſis editis operibus clarus) aliam viam ingreſſus, Iulianam (& conſequenter eius Socias, ac Ioannem Priorem) Præmonſtratenſibus ſuis adſerere voluit, fauore trium præſertim rationum, quas ſcripto mihi tranſmiſit (*eodem ſerè tempore quo eiufdem Virginis Iulianæ vitam ex Latino Flandricam reddidiſſem*, necoſſe quoque fuit & illas reſoluere, ſi illuſtres has Perſonas Ordini noſtro vindicare vellem: Id quod etiam ſtatim feci in primâ editione huius Bibliothecæ; & hic etiam repetere non grauabor. Itaque prima ratio Reuerendi Domini

de Waghenaere, hæc fuit: quia antiqui catalogi monaſteriorum ordinis Cisterciensès nullum referunt monaſterium Cornelienſe, ſive Montis S. Cornelij, cum tamen è contra, Præmonſtratenſes catalogi recenſeant monaſterium Cornelienſe inter filias Floreſſienſis monaſterij, eſſe illud, quo modò Leodium tranſlatum, vocatur monaſterium Belli-reditus. Huic præfuit B. Lucas Abbas, B. Patris Norberti diſcipulus, &c. vt videre eſt apud Ioannem le Paige, in bibliotheca Præmonſtratenſi.

2. Ratio: in monaſterio Cornelienſi, vna cum B. Iuliana, & alijs virginibus, habitabant ſimul viri religioſi, qui ſuum habebant Priorem (vt patet ex vita ipſius Iulianæ:) id quod in ordine Præmonſtratenſi olim vſitatum erat, nullatenus verò apud Cisterciensès. Imo, S. Bernardus epistoſa 79. ad alterum B. Lucam Abbatem ordinis Præmonſtratenſis, talem habitationem non probat.

3. Ratio: refertur quoque in eadem vita, tempore ipſius Iulianæ, in dicto Cornelienſi monaſterio conſtitutum fuiſſe Priorem, ex ordine Præmonſtratenſi: ex quo omninò colligi videtur, moniales has fuiſſe eiufdem ordinis; non enim hæcenus auditum fuit, Cisterciensibus monialibus præſectum fuiſſe Priorem Præmonſtratenſem. Hæc ſumma fuit rationem D. Waghenaerij.

Ad quarum reſponſi, catalogos antiquos referentes monaſteria ordinis Cisterciensès, nõ continere niſi monaſteria virorum, (vt legentibus patebit;) nec vllum hæcenus formatum fuiſſe catalogum monaſteriorum monialium. Cum autem monaſterium Iulianæ fuerit monialium, non mirum, illud in dictis catalogis non contineri: monaſterium verò Cornelienſe, ſeu Montis S. Cornelij, quod in Præmonſtratenſibus recenſetur catalogis, non fuiſſe monaſterium B. Iulianæ (quod modò eſt domus Le-
proſa-

proforum) sed aliud, quod in vertice eiusdem montis situm, vocabatur *Superius monasterium* (*La haute Cornelion*) quodque Leodium translatum, nunc vocatur *Monasterium Belli reditu*. Duo namque fuisse monasteria Corneliensia, sibi invicem satis vicina, expressè habetur in vita Beate Iulianæ, quorum unum, scilicet *superius*, virorum erat Præmonstratensium; alterum *inferius* dictum, moniales habebat Cistercienses. Eodem ferè modo, quo nunc Parcum Dominorum, iuxta Lotanium, Canonicorum est Præmonstratensium; Parcum verò Dominarum Vrauvven-parck, Sanctimonialium est Cisterciensium.

Ad 2. Satis vstitatum semper fuisse in ordine Cisterciensi, ut in monasterijs monialium residerent 4. aut 5. monachi, (pro ut nuper adhuc Flinis, iuxta Duacum, residebant 4.) Quorum Primarij, tametsi in Belgio non vocentur nisi Patres Confessarij, in alijs tamen Provincijs maximè Germanicis, ijsque vicinis, communiter vocentur Priores.

Præterea, olim etiam in plurimis monasterijs monialium, præsertim quæ hospitalia annexa habebant, aut agriculturam exercebant, multierant Conuersi, seu Fratres laici, rerum temporalium curam gerentes, qui Abbatissis, aut Priorissis obedientiam promittentes, professionem emittebant in manibus earum, pro ut patet ex cap. ultimo, dist. 14. Lib. 1. antiquarum Constitutionum ordinis Cisterc. ubi ad longum describuntur caeremoniæ quæ in huiusmodi professionibus obseruari debebant.

Denique, erant & Clerici, ac Sacerdotes, qui à dictis Abbatissis, seu Priorissis ad religiosum habitum recepti, de licentia Patrum Abbatum, etiam professionem emittebant, stabilitatem vouentes in ipsis monasterijs monialium, qui proinde tunc fiebant membra eorundè mona-

steriorum, vocabanturque Capellani monasteriorum. De his etiam agitur in libro antiquarum constitutionum, loco citato; & rursum in constitutionibus nouellis, dist. 1. cap. 4. ubi hæc leguntur, *Inhibetur districtius, ne aliqua persona cuiuscumque status fuerit, recipiatur in Capellanum in monasterijs monialium, ad habitum regularem, sine Patris Abbatis illius monasterij petita licentia, pariter & obtentâ. Et post pauca: Capellani monialium ordinis perpetuò traditi, & oblati, de ceterò portare regularem habitum ordinis teneantur &c.* Libro etiam Priuilegiorum ordinis, anno 1630. Antuerpiæ typis Plantinianis impresso, priuilegio 29 referatur ad verbum bulla Alexandri Papæ IV. qua Pontifex concedit Abbatibus Cisterciensibus, ut tanquam contra alios apostatas procedere possint, contra Capellanos monialium transeuntes ad alios ordines. Quia verò dicti Capellani, & Conuersi, dormitorio, refectorium, & alia loca regularia habebant separatim à monialibus, necessariò debebant habere Priorem, vel alium Præsidentem (quocumque nomine vocaretur) qui in absentia Abbatissæ, vel Priorissæ, iisdem inuigilaret; eratque hic ordinariè Confessarius conuentus. Taliter videtur fuisse in monasterio Corneliensi inferiori, ubi Prior, Capellanorum & Conuersorum superintendens, Confessarius quoque erat monasterij, non autem absolutus Superior; ut clarè etiam colligitur ex vitâ citatâ B. Iulianæ, in qua habetur, Iulianam nunquam voluisse tradere Priori suolitteras, & monumenta monasterij: quod sanè facere debuisset, si Prior ille fuisset monasterij Superior.

Nec obstat, quod S. Bernardus alibi videatur improbare cohabitationem virorum cum fæminis, quia lapsu temporis multa fuerunt introducta, aut tolerata, quæ Sanctus Bernardus nunquam approbauit; ut patet de esu carniuum, &c.

Ad 3. rationem V Vaghenarij, responsum fuit Priorē ibidem memoratum, ex vicino monasterio Præmonstratensi assumptum, non fuisse legitime institutum, sed per rebelles aliquot moniales, & Capellanos, ac Conuictos, favore furibundorum civium Leodiensium, violenter intrusum, quem proinde Iuliana nunquam voluit recipere, vt etiam ex vitâ ipsius cõstat. Hinc paulo antè obitum suum, cum eam inuideret alius legitimus Confessarius, seu Prior iniuste depositus, Iuliana moniali tunc præsentè præcepit, vt eidem confiteretur, tanquam legitimo suo confessario.

Accedit quod in eadē vitâ Gallicâ, dū referretur tumultuosa institutio Pseudo prioris illius Præmonstratensis, tanquã aliquid insolitū, addatur, illū fuisse monachum album, sufficienter innuendo, præcedentes nō fuisse monachos albos. Præterea, quod idem Prior mox iterū fuerit reiectus, substituto alio, qui prius (ad petitionem Iulianæ) per Episcopum fuerat amotus, vide cap. 65. vitæ sæpius citatæ, in Lilijs Cistercij.

Confirmantur hæc omnia; 1. tum ex eo quod ipsa Iuliana ex monasterio suo deturbata, confugerit, non ad Præmonstratensium monasteria, alioquin satis vicina, sed ad Cisterciensia; 1. scilicet ad Roberti montem; 2. ad Vallem Benedictam; 3. ad Vallem B. Mariæ; ac tandem Salinium, iuxta Namarcum; quæ omnia monasteria sunt ordinis Cisterciensis; tum etiam quod mortu vicina, sepulturam elegerit apud Cistercienses, in monasterio Villariensi, vbi etiamnum quiescit.

Confirmantur 2. autoritate grauissimorum Scriptorum, qui beatam hanc Virginem Iulianam constanter Cisterciensibus adscribunt; *Ioannis Molani*, Doctoris Louaniensis famosissimi, in natalibus Sanctorum Belgij, 5. Aprilis: *Francisci Harai*, de vitis Sanctorum, eodem die: *Ioannis Chapeauille*, *Canonici & Vicarij Leodiensis*, in

commentatio de exordio festiuitatis Ven. Sacramenti, anno 1613. edito: *Auberti Mæras*, in factis Belgicis, & in chronico Cisterciensi: *Ioannis Dieffenij Bleri*, seu illius, quicumque historiam eius de institutione Ven. Sacramenti, an. 1605. Duaci edidit ad calcem Speculi magni exemplorū: *Hugonis Menardi*, in martyrologio Benedictino, 5. Aprilis: *Ioannis d' Assigny, Abbatis Nizellensis*, parte 2. Personarum sanctitate illustrium ordinis Cisterc. Perillustis, & Reverendissimi *Angeli Manriquez*, nuper primarij Professoris S. Theologiae in Vniuersitate Salmanticensi, nunc verò *Pacis Auguste* Episcopi: *Bernardi Briti*, historiographi Regij, regni Portugalliz: *Francisci Buarij*, Procuratoris congregationis Hispanicæ ordinis Cisterc. Romæ, in vitâ ipsius Iulianæ 2. libris à se descripta: *Chrysostomi Henriquez*, in Lilijs Cistercij, & in Menologio: & aliorum, apud eundem Authoribus his etiam consentiunt, *historia monasterij Septimiani* in Italiâ, quam edidit Longelinus in notitiâ Abbatiarum &c. & *Sacrarium Leodiense*, ex certissimis M. S. codicibus diuersarum Ecclesiarum collectum, in quo opere (vt nuper vidi) expressè etiam Ioannes Corneliensis Prior Cisterciensis fuisse asseritur, his verbis: In monte Sancti Cornelij, B. Ioannes Prior, ordinis Cisterciensis.

His ita deductis, & diligenter perpensis, quo Lectori iudicandum commisi, utrum D. de V Vaghenæ, ob rationes iam solutas, sine vilo profus antiqui codicis, aut alterius Authoris subsidio (vt in litteris suis ipsemet fatebatur) Iulianam hanc, & consequenter etiã Ioannē Corneliensem memoratum, Præmonstratensibus rectè potuerit adserere: contra fidem autoritatem tot celeberrimorum Scriptorum, non solum Cisterciensium, veram etiam Doctorum sæcularum, & alias indifferentiū ad vtrumque ordinem, Cisterciensem & Præmonstratensem: qui proinde non nisi solidam veritatem, secuti

cati, Iustratis præcipuarum quarumcunque Bibliothecarū totius Belgij monumentis antiquis, exactissime Belgicas res scripsisse comprobatur.

Nihilominus, D. de Waghenacæ his nondum contentus, anno 1651. prælo committens librum quem inscripsit: *Sanctus Norbertus voce soluta celebratus*, hanc materiam resumpsit, & fuse pertractans, conatus est, hæc à me iam dicta elidere, & nouis quibusdam adductis rationibus, Iulianam suis vindicare Præmonstratensibus.

Primo namque produxit contra me, sententias duas desumptas ex duabus epistolis meis, responsorij ad totidē ab ipso mihi antea scriptas: de datā 21. Septembris anni 1646. 2. 17. Nouembris eiusdem anni.

Pro quarum intelligentiā, sciendum, quod cum ipse D. de Waghenacæ per specialem epistolam, de datā 21. Septembris anni 1646. proposuisset mihi per modum dubij, rationes aliquot, quibus ostendere conabatur, B. Iulianam Corneliensem non fuisse Monialem Cisterciensem, sed Præmonstratensem (erant autem rationes eadem, quas iam exhibui, & solui) Respondi in hunc modum: *Dubium à R. Vestra propositum, me etiam subinde torfit, ratione cuiusdam scripti, quē in visa Gallica B. Iuliana offendi; donec tandem rationes affectus fui, quæ hanc Cisterciensem fuisse, mihi persuaserunt. &c.* Hic, Dominus de Waghenacæ, productis prioribus verbis, dubium à Reuerentia vestra propositum me etiam subinde torfit, cætera subterit, quæ tamen maxime ad rem faciunt. Quibus tamen etiam sedatis, quid mirum, si dū quis incipit se applicare lectioni historiarum, in multis hæreat, in quibus postea nullam difficultatem reperit. Ipsemet R. Dominus de Waghenacæ, post diligens studium, variasque Virorum Doctorum consultationes, multo adhuc tempore dubius, hæsit, quam viam ingredi deberet ut dictam B. Iulianam suis vindicare posset; ytrum nimirum sustineret, illam fuisse Mo-

nialem, an solummodo familiarē Ordinis Præmonstratensis? Hinc in priore suo libro, quem anno 1650. publicauit, titulo: *Sanctus Norbertus vario carmine celebratus*, &c. fol. 443. ita scripsit: *Memini B. Iulianæ, quod, ut potè familiaris, id est, è familia Montis Cornelij superioris, aliquo modo ad Ordinem nostrum pertinuerit; imò, eundem forsassis fueris amplexa.* Hæc ibi. At in posteriore libro, quem anno sequenti (id est, 1651.) publicauit, absolute sustinet, Iulianam fuisse Monialem Præmonstratensem Cornelij inferioris.

Quod autem me (dum citatam scriberem epistolam) non amplius dubium hoc torqueret, satis ostendi in contextu ipsius epistolæ, productis diuersis rationibus, dubij solutionem continentibus. Quibus plures adhuc addidi in aliā epistolā, quam eidem scripsi, 26. Nouembris anni 1646. In tantum, ut ipse D. de Waghenacæ causæ suæ infirmitatem satis aduertens, hoc saltem à me elicere voluerit, dubium suum non fuisse onere imaginarium, sed reale, adeo que honestè potuisse proponi. Hinc 9. Decembris anni eiusdem, denuò scribens, sic epistolā exorsus est: *Reu. Adm. Domine nostrum circa B. Iulianam dubium, non imaginarium, sed reale fuit, idē illud merito proponi potuit Reuerentia Vestra soluendum. Et infra: Nullum hæctenus Præmonstratensem, præter me, agentem aut scribentem ea de re vidi, sed rationes omnes in precedentibus meis relata, à me excogitata fuerunt.*

Ad hæc, ego (urbanitatis insistentes Regulis) libenter amico concessi, dubium ipsius non fuisse merè imaginarium, sed reale: addens tamen, me gausum, quod dignatus esset solutionem eius à me expetere. In quibus omnibus, nihil est quod Domino de Waghenacæ faucat.

2. Protulit fragmenta quædam Resolutionū mearum, supra memoratarum, adiunctis tamen quibusdam merè falsis: Nam quod dixit, me scripsisse, olim in Monasterijs Monialium Ordinis nostri habitasse, Priores, id est Confessarios, qui

qui Abbatissæ aut Priorissæ subijcerentur, à veritate alienum esse, Lectores quilibet libri mei deprehendent; solum modò enim asserui, olim in pluribus monasterijs monialium fuisse Conuertos & Capellanos Abbatissis subiectos, qui habebant Præsidentem, in absentia Abbatissæ ipsis inuigilantem, qui ordinariè erat Confessarius loci: nullibi autem dixi aut scripsi, hunc Confessarium fuisse subiectum Abbatissæ. (vid. supra responsionem meam ad 2. argumentum D. de Waghenære, de illa enim hic agitur) Verum, uti modò, sic & semper, Confessarij nostri, fuerunt vicarij suorum Abbatum in regimine spiritali: vnde, & eorum commissiones, dicuntur Præfecturæ, aut Paternitates Monialium, ipsique, Præfecti, Patres, aut directores Monialium; quibus nominibus me R. D. de Waghenære ipsemet in literis suis sæpius compellauit; dum Confessarius essem Monialium.

3. Reponens (vt ait) ad Responsiones meas, dicit, Chrysostomum Henriquez in Fasciculo suo, recensere omnia Monasteria Virorum & mulierum Ordinis Cisterciensis in Diœcesi Leodiensi, & inter illa non haberi Montis S. Cornelij, ergo, &c.

Sed errat toto cælo; quia Henriquez ibidem, ad verbum, refert collectionem quandam ab Auberto Miræo collectam, & editam in ipsius Chronico Cisterciensi, scilicet in erroribus, in quâ, plurima Monasteria omissa sunt, earumque loco alia substituta, quæ nostri Ordinis non sunt. In solâ Leodiensi Diœcesi, omissum est Monasterium Sancti Remigij, Monachorum Cisterciensium, satis celebre Mausoleis Comitum de Rupesforti, quæ ab annis aliquot ibidem conspexi. E contra, Xenodochia, Insulense, Cortracense, & Cominiense, referuntur esse Ordinis nostri, quod falsum esse, totâ Flandriâ notissimum est. Præterea, Miræus solum collegit Monasteria quæ de factò puta-

uit esse Ordinis nostri, non autem ea quæ ad alios Ordines sunt translata, vt est, Cornelien-
se, & nonnulla alia quæ malimus ignorari ab exteris. Cornelien-
sis autem Monasterij, sufficientem mentionem facit Henriquez in Menologio; pro vt etiam passim alij historiographi nostri.

4. Concedit iterum Dominus de Waghenære, proprium suum figmentum, aut saltem, errorem, scilicet Confessarios Ordinis nostri olim subfuisse Abbatissis (quod falsum esse iam ostendi) docetque Priorem Corneliensem non ita subfuisse Iulianæ, eo quod in vitâ, dicatur præfuisse domui Corneliensi. Id quod libenter ei etiam concedo, conformiter iam dictis ad 2. argumentum. Ex quo tamen non sequitur quod fuerit absolutus Superior Monialium, aut Monasterij; sicuti nec nunc Confessarij dicuntur absoluti Superiores Monasteriorum Monialium: nam in primis quo ad regimen temporarium, per se nullam habent iurisdictionem; & quo ad spiritalia, non sunt etiam nisi Vicarij Abbatum, cum potestate limitata, & ad nutum amouibiles. Dico tamen, per se, quia subinde contingit, quod Visitatores aduertentes quâdam Abbatissas minus esse idoneas administrationi rerum temporalium, Confessarios constituent Receptores Monasterium: aut etiam ipsæ Abbatissæ, vt liberius sibi & regulari disciplinæ vacare possent, vtrò Confessarios ad temporalium curam vrgeant. Atque ita factum fuisse tempore Iulianæ in Cornelij Monte, ex vitâ ipsius clarissimè deduci potest. Ad eò vt non sit mirum me hoc argumentum adduxisse, sed è contra, mirum quod Dominus de Waghenære non aduertit argumentum bene concludere. Vid. etiam supra ad finem responsionis ad 2. arg. prima consultationis.

5. Nihil gratis conceditur, dum conceditur Priorem Norbertinum non fuisse legitime institutum;

stitutum; quia id clarissime conuincitur ex vitâ Iulianæ apud R. Patrem Fisen, fol. 154. ubi expresse habetur, illum fuisse euocatum ad officium Prioratus, non à legitimo Superiore, sed ab aliquo Iulianæ aduocariis, reiecto vero Priore, nullam aliam ob causam, nisi quam libido, scelerataque libertas præcenderet. Idque non cum intentione vt relinqueretur in officio Prioris, sed solummodo ad breue tempus, tanquam deseruitor, donec alius euocaretur hoyo; vt colligitur ex contextu, & etiam effectus docuit: Nam paulo post, ijdem quidem Præmonstratensem hunc euocauerant, rursus illum amouentes, alium hoyensem ei substituerunt; adeo vt sine vilo profus fundamento dicatur, Præmonstratensis ille fuisse electus in Priorem.

6. Afferit D. de Waghenaere, vitam gallicam Iulianæ non esse antiquam, & scriptam, à quodam Cisterciensi, aut Cisterciensis Instituti amatore.

Verum, contrarium patet ex R. Patre Fisen, fol. 252. vbi testatur, vitam gallicam omnium esse antiquissimam, ab anonymo conscriptam, eamque adhuc seruari in domo Corneliensi, in peruetusto codice M.S. ad quam, quidam etiam anonymus (paucis hinc inde additis) vitam descripsit latinam antiquissimam, quam ipse Pater Fisen edidit. Fuit quidem postea alia facta translatio gallica, quæ anno 1598. prodijt Leodij, sed & hæc facta fuit ad duos antiquos codices manuscriptos, per Lambertum Ruitum, domus Cornelianæ Vicarium, hominem non magis Cisterciensibus quam Præmonstratensibus addictum.

At, ne vim ponamus in vitâ gallicâ, latina etiam antiquissima, teste Patre Fisen, fol. 134. idem profus adnotat quod gallica, his verbis: *Suffecerunt (scilicet Rebelles, libidine & scelerata libertate ducti) à Præmonstratensi disciplinâ,*

Biblioth. Ordinis Cister.

virum aliquem, quo dissimularent prauas artes suas. Quibus verbis, per parenthesis, interiecit R. P. Fisen (*Cornelij montem Norbertini tunc occupabant, quem hodie Carthusienses.*)

7. Dicit D. de Waghenaere non immorandum cæteris argumentis meis resellendis, eo quod tantum sint coniecturæ. Certè, argumenta talia sunt, quæ clarè ostendunt, argumenta Patris Fisen nihil concludere (id quod vnicum intendi, & facere debui) adeoque dictum Patrem immeritò conatum fuisse Iulianam nobis subtrahere.

8. Non parum (vt ait) admirans, dicit cum Patre Fisen, se nescire quid Ioanni Molano, to. anni D. Assigny, & alijs recentioribus in mentem venerit, Beatam Iulianam feminis inferere Cisterciensibus! Addens, Illos omnes potuisse errare, sicut Trithemius & aliquidam, qui Personas aliorum Ordinum suis Ordinibus adscripserunt.

At, iudicet æquus Lector, vtrum non multo potiore iure quispiam exclamare possit, nescio quid in mentem venerit Domino de Waghenaere, sine vlla profus autoritate, aut ratione solidâ, Iulianam Præmonstratensibus velle adferere, contra innumeros ferè, & grauissimos, Italiæ, Hispaniæ, Galliæ, Belgij, & ditionis Leodiensis Scriptores, qui hæcenus de eadem Iuliana scripserunt, ex quibus iam supra plerosque citauimus (& plures adhuc infra producemus) historiæ ecclesiasticæ belgicæ & Leodiensis, verè bases & columnas; quos omnes in re tam notabili, erroris insimulare, absque autoritate antiquiore, aut ratione conuincente, magnæ, profecto, temeritatis & præsumptionis est: præsertim, cum plures illorum (*Molanus & Chapeauville*) testentur se ea quæ scripserunt, hausisse ex antiquis monumentis, & relationibus authenticis.

C c

9. In-

9. Inculcat frequenter, nostrum Chrylostomum Henriquez diuersis in locis errasse, ac proinde, hinc etiam potuisse. Cui repono, etiam D. Gerardum van Herdegom, Religiosum Tungerloënsis crasse errasse, in sua *Diva Virgine candida* anno 1650. Bruxellis edita, dum lib. 2. cap. 10. §. 4. fol. 321. scripsit, R. Patrem Fisen probare, Beatam Iulianam fuisse Ordinis Præmonstratensis; cum tamen dictus Pater in toto citato libro, ne vel verbum habeat quod eundem tendat, sed è contra probare conetur Iulianam fuisse hospitalariam S. Augustini, quales etiamnum sunt moniales Monasterij Cornelienfis inferiores.

Præterea, sapius errauit Ioannes le Paige in sua Bibliotheca Præmonstratensi, teste ipso Domino de Waghenaere, in libro suo de Præmonstratensibus, scriptis illustribus, vbi de cæcis pluribus eiusdem erroribus, tandem concludit. *Hos ego, alij alios in Pazio deprehendent errores.* Et nihilominus ipse passim profert testimonia ipsorum: quod etiam non culpo; quia viti docti & pij sunt, qui tamen in aliquibus lapsi fuerint, non idè dicendi sunt passim etiam in alijs errasse, nisi in quibus autoritate, aut ratione solidâ, error s. conuincuntur. Idem dicendum de nostro Chrylostomo Henriquez.

Quinimò, ipse R. Dominus de Waghenaere in solo suo Norberto voce soluta celebrato, aliquoties lapsus est, tum in ijs quæ statim recensuimus (*de Cur. Sessarijs & ostium Cisterc.*) tum etiam folio 154. dum Beatum Bertholdum Liouoniae Apostolicum, Abbatem Canebij de Luca, in Saxonia Inferiore, Præmonstratensibus aduocet, eum a Monasterio hoc à primâ sua fundatione (hoc est, anno 1143.) fuisse, & etiamnum esse Ordinis Cisterciensis, & Filiationis Veteris Campi, notissimum est omnibus qui vel leuem Germanicarum rerum notitiam habent. Imò, ego ipse anno 1630. dum in partibus illis habi-

tarum, ibidem expetitus fui in Subpriorum, & Magistrum Nouitiorum, per Reuerendissimum D. Laurentium de Beuer, Abbatem Veteris Campi, Ordinis nostri per VVestphaliâ & Tractum Rheni Vicarium Generalem, cuius adhuc penes me habeo originales litteras, quibus mihi dicta officia offert; sequentis tenoris:

Inscriptio. *Venerabili ac Religioso Fratri Carolo de VVisch Professo Ordinis Cisterciensis in Dunis.*

Venerabilis, dilecte Frater.

Ante octiduum sumus Hemmenrodij, in Diocesi Treuirenfi, vbi te pro Lectore presentauimus, quo Dominus Abbas & Conuentus contenti fuerunt. Placet nobis vt eò te conferas. Si hæc conditio minus tibi arrideat, superest alia. Intra tres septimanas, mittam quatuor aut quinque fratres ex nostris, ad monasterium Luca, in Diocesi Mindaensi, si velis, adiungam te illi pro Subpriori, & Magistro Nouitiorum. Monasterium illud (vt mihi refertur) est pradiues, & amplissimum, recuperationis illud à Lutheranis in die Pentecostes proximo. Bene vale in Domino. Colonia,

In vigilia S. Ioannis Baptista, 1630.

Vester

Laurentius Beuer, Abbat. Vet. Campi. †.

De hoc Monasterio Luca, seu Iucka, eiusque Abbate B. Bertholdo qui plura desiderat, consulat Longelinum, in notitijs Abbatiarum Ord. Cisterc. anno 1640. Coloniae impressis; & Ioannem Dittmarum Cluientem, in Historia Campensi, item Aubertum Miræum in auctario ad chronicon Cisterciense, ad annum 1194. fol. 315. cuius hæc sunt verba: *Circa annum Christi 1194. Bertholdus Abbas Ordinis Cisterciensis, Christi doctrinam in Liouonia predicauit, factus illius Prouincia: Episcopus, post B. Maynardum ita chronicon magnæ Belgicæ. Etiam Albertus Krantzius lib. 7. Saxonie, cap. 13. num. 20. de hoc Bertholdo*

tholdo agens, tamen si solum dicat se arbitari, Monasterium de Luckà esse Cisterciensium, subiungit tamen: nam alij *Annales* praeserunt *Griphorum* fuisse *Monachorum*, quod genus vestium habere *Monachi Cistercij*. Imo postmodum, melius adhuc informatus, in *VVandalia* sua, lib. 6. cap. 10. num. 50. fol. 13. edit. *Hanouiensis* ann. 1619. absolute asserit *Bertholdum* fuisse *Abbatem Cisterciensem*, his verbis: *Cumque ille* (Meynardus primus *Liouoniensium* *Episcopus*) *in pace Christi quiesceret, Bertholdus quidam Cisterciensium abbas, illi in opere pietatis, & Episcopatu successit. Lucentem dixere Annales Conuentum in vno venerat.*

Ludouicus quoque *Gorofredi*, in *Archontologia* cosmica, fol. 411. agens de *Religione* per *Poloniam*, subdit: *habuit Meinardus* (sic) *Bertholdum abbatem Cisterciensem, qui in periculo aduersus infideles casu occubuit.*

Exactissima demum noticia huius rei haberi potest ex libro, cui titulus est, *Suffraganei Colonienses, &c.* (Author est *Egidius Gelenius*, scriptus ius *Clari* illius, ut constat ex approbatione censoris) impress. *Coloniz*, anno 1641. Vb. §. 32. fol. 44. habentur sequentia: *Accidit non multo post haec, anno 1193 B. Meinardo 10. Liouonia Apostolo & Episcopo defuncto, succederet ei in Episcopatum Bertholdus Luckersis, ex Ord. Cisterc. abbas, sub Celestino 3. consecratus ab Hartvico Bremensi Archiepiscopo, ut habet Alb. Stadenfis. Et paulo post, fol. sequenti, 45. In hac Crucis predicatione Bertholdus praeter alios illustres Oratores sui Viros, ex Saxonia & VVestphalia delictos, etiam Bernardum de Lippa, quondam comitem, nunc Mariensfeldensem Religiosum, adhibuit, qui hac occasione, Coloniam Monachorum e Mariensfeldensi Canobio in VVadnhart Liouonia deducens, veluti filiam à matre, Mariensfeld appellauit, vbi etiam Abbas constitutus est, ut constat ex Chron. Lautenberg, & Mariensfeldensi. Hæcibi. Porro, Monasterij de Mariensfeld, siue Campi B. Mariæ, meminerunt omnes Chronologiae nostræ, eiusque funda-*

tionem referunt *Longellinus* & *Ditmarus* (supra, cum *Gelenio* iam citato. Sed de his, satis. Nunc ad *Iulianam* redeamus, *Iraque*,

10. *Obijcit* mihi, quod in *Bibliotheca* meâ non citauerim *codicem antiquum M. S. Abbatiae Villariensis*, quem tamen antea in *privatis litteris* citaueram. Sed

Respondeo, me in *publicis* meis *scriptis* nullos citare *Authores* aut *codices*, quos ipse non legi, saltem per viros quosdam doctos, & fide dignissimos: *Codex* autem ille *Villariensis* continens *vitam B. Iulianæ*, tunc facile biennio antè *clanculum* ex *monasterio* *sublatus* eatenus reperiri nequieuerat, ut *litteris* suis certiorè me fecit, *Venerabilis* illius loci *Prior, D. Seruatus Gillet*; quem proindè *librum* tunc *legere* non poteram. Modò tamen *reperitum*, aliquandiu apud me habui, reperique *Authorem* non referte cuius fuerit *Ordinis*, estque eadem *vita*, quam edidit *R. Pater Fisen*.

11. *Possessionem* nostram *immemorabilem* tot *grauissimorum* *Authorum* *testimonijs* confirmatam, per hoc *impugnat*, quod (ut ait) *Benedictini* fuerint in *possessione* cuiusdam *B. Lucæ Abbatis* *Ordinis Præmonstratensis*, quem *Trithemius Benedictinum* fuisse scripsit: Et *Cistercienses* in *possessione* *diuersarum* *Personarum* *aliorum* *Ordinum*, quos *Chryostomus Henriquez* nostris adscripserat in suo *Menologio*, & nihilominus, utriusque nunc ex *suâ* *possessione* sunt *detrusi*.

Ad quod, *Respondeo*, sicuti *vna* *Hirundo* non facit *Ver*; sic nec *vnus* *Scriptor* statim inducit *possessionem*; sed *authoritates* & *rationes* *conuincentes*. Vnde, negamus nos vnquam fuisse in *possessione* illarum *Personarum* quos *Henriquez* ex alijs *Ordinibus* nostris adscripsit; quia alij *iplum* *subsecuti* *Historici*, has omnes *personas* ad *propria* remiserunt, pro ut & ego feci in *primâ* *editione* huius *Bibliothecæ*, &

modò iterum facio. Sed nec Dominus de Waghenaere vnquam B. Iulianæ possessionem suis conciliabit, nisi antiquiora testimonia, aut rationes magis solidas produxerit, quod nunquam præstabit. Atque eadem est ratio, de diuersis aliis personis Religione & vitæ sanctimonia clatis, quas in suo *Santo Norberto* supra relato, sine vlllo prorsus fundamento, nobis detractos, Præmonstratensibus suis adscripsit, prout alia commoditate fufius demonstrabimus.

12. Tandem sic concludit: dico ergo, Beatam Iulianam fuisse Præmonstratensem, & Cornelium inferius, in qua habitauit, fuisse Præmonstratense.

Verum, æqui & prudentis quoque iudicio relinquo, utrum simplex ipsius dicere, sine vlla prorsus auctoritate, aut ratione conuincente, præferri debeat auctoritati (ot g. auiſſimorum) Scriptorum totius Europæ; quos supra magno numero citauit, præter illos quos indies adhuc de tego, inter quos sunt, *Laurentius Beyerlinch*, in magno Theatro vitæ humanæ, tomo 6. lit. P. tit. de Beatis ac Venerabilibus ex Ordine Cisterciensi, fol. 217. *Egidius Monin*, Soc. Iesu in Sacratio Leodiensi, anno 1618. Leodij edito in tabellâ expanſa, typis Ioan. Auweric.

Philippus D'Abbe, eiusdem Societatis, in suo Diurnali h. storico edito Parisiis anno 1650, gallicè, in 8 Et *Baldwinus Tunus*, Ord. S. Francisci in Chronico suo morali, anno 1622. Colonia impresso, ad annum Christi 1257. agens de B. Iuliana Corneliensi, sic ait: *Beata Iuliana Corneliensis, Virginitatis instituti Cisterciensis in Cornelio monte, ad muros Vrbs Leodiensis, præfuit, &c.* Et post pauca: *Huius etiam Iulianæ hortatu, Ioannes Ordinis Cisterciensis monachus, in Cornelio monte Deo seruicium, de Venerabili Sacramento, officium ecclesiasticum proprium, cuius hoc est exordium, animarum curibus, &c. concinnauit, &c. dixi, sine vlla auctoritate,*

quia, tametsi torré iam aliqui Præmonstratenses, vitis rationibus Domini de Waghenaere, & non in eis responsis, ipsi consentiant; illorum Auctoritas hic nulla est, utpote in propria causa. Plures tamen Viri Doctissimi istius Ordinis, hæc de re interroganti, candidè confessi sunt, Dominum de Waghenaere non esse fundatum, & Iulianam nunquam fuisse monialem Præmonstratensem. In primis, R. mus Dominus *Chryostomus van der Sterre*, Abbas Sancti Michaelis Antuerpiæ, Vir in antiquitatibus Ordinis sui versatissimus, nullique secundus, à Domino de Waghenaere super hoc consultus, speciali referipto, diuersis rationibus firmato, & ad ipsum D. de Waghenaere transmissio, clarè demonstrauit Iulianam non fuisse Præmonstratensem; prout mihi sincerè retulerunt, diuersi Religiosi ipsius Abbatia S. Nicolai Furenſis.

2. Iam à biennio aut circiter Reu. Prior Diligentis hic Brugis in Dunensi nostro Cenobio, à me interrogatus, ingenuè etiam falsus est Iulianam nunquam fuisse Præmonstratensem; Addens, Iacobum quoque Marchantium expresse testari illam fuisse Cisterciensem.

3. R. D. *Amandus Fabius*, Religiosus Ninouienſis, vir vndequaue doctissimus (quem etiam D. de Waghenaere illustribus Ordinis sui Scriptonibus merito adnumerat) hoc anno 1654. 14. Iulij, vnâ cum Subpriori sui Cenobij, in monasterio nostro Dunensi hospes, præsentibus Rdo D. Abbate nostro, D. Priore, Vlietbecano, me Priore Dunensi, & duobus alijs Religiosis, absolutè quoque testatus est, Dominum de Waghenaere non esse fundatum, & Iulianam nunquã fuisse Præmonstratensem: Id quod etiam confirmabat collega ipsius, D. Subprior Ninouienſis, vir quoque solidè doctus: licet putarent, etiam non fuisse Cisterciensem. Quinimò, ipsemet Religiosi Montis Corne-

Cornelij superioris, siue (vt nunc vocantur) Belli reditus, Beau Repair, visis & discussis rationibus Domini de VVaghenaere, in consensu plurium eruditorum, Leodij, tandem ex archidiacono M. SS. ex coniecturis, opinionibus, & sententijs, definitum, B. Iulianam non fuisse Præmonstratensem Religiosam, nec deprehendi posse illam vnquam alio nomine aut titulo ipsius fuisse cognitam, nisi, familiaris. Hæc, ipsemet D. de VVaghenaere mihi intimauit, specialibus literis, de datâ, 27. Aprilis, 1650. quas in maiorem confirmationem, ex integro hic reddam. Inscriptio.

Reuerendo Adm. Domino, D. Carolo de VVish, Abbatia Dunensis Priori vigilantissimo. Brugis.

Reuerende Admodum Domine Prior.

Quod alias solummodo ex parte, nunc totum Leodio acceptum, ipsissimis verbis Reuerentia Vestra refero, ne vnquam dumtaxat sine vlla ratione, aut solenni auctoritate audisse me dicat. Hunc in modum, Confratrum nostrorum Furnensium Heglessenij non procul Leodio, pro tempore, degens, 14. Ianuarij huius currentis anni, ad me scripsit. Oblata sunt Reuerendo Domino Priori Belli reditus, & quidem in scriptis, rationes dubiorum de eadem B. Iuliana, à Reuerentia Vestra concepta, mihique tam verbo quam literis quondam tradita. Leodij discussæ sunt in plurium eruditorum consensu: ex archidiacono M. SS. ex coniecturis, ex opinionibus, sententijs, &c. agitata diu, tandemque in hunc sensum definita: Beata Iuliana utpotè nec Ordinis nostri, nec Cisterciensis Religiosam fuisse, sed Reclusam (les Euclous vocant Leodenses) habuit que ipsa domicilium ad pedem Montis Cornelij; Monasterium verò Ordinis nostri, in iugo Montis quondam situm erat; nec Beata Iuliana alio nomine aut titulo, Religiosis nostris cognita fuisse deprehenditur, nisi, familiaris, quales sæpè in necrologijs nostris visuntur. Notum tamen nihilominus est, habuisse olim Reclusas illas Patrem suum spirituale, seu Confessarium, ex Religiosis nostris Montis Cornelij. Porro,

etiamnum eodem in loco, ad pedem scilicet montis, Sorores habitant viuentes ad normam B. Augustini, Leprosorum curam gerentes; vbi Leprosi dicti aluntur, curantur, estque locus per formam Xenodochij. &c.

Ecce ipsissima verba, quibus Reuerentia Vestra faciat quod placuerit, vti & ego.

Raptissimè, Furnis, 27.
Aprilis, anno 1650.

F. Petrus de
VVaghenaere.

Ecce, quomodo, Viri doctissimi, ipsius etiam Montis Cornelij, excussis omnibus archidiaconi, idque in expresse super hoc habito concilio, nihil reperire potuerint, quo professionem Iulianæ in Ordine suo Præmonstratensi colligerent; proindèque concludant, & candidè fateantur, non fuisse Monialem sui Ordinis, contra Dominum de VVaghenaere. Et licet quoque asserant, ipsam non fuisse etiam Monialem Ordinis nostri, cum pro hoc nullam rationem aut auctoritatem producant, nobis non obstant: Vnde, benignè ijs ignoscendam, tanquam in Ordinis nostri Historijs non versatis. At verò, dum affirmant illam fuisse dumtaxat inclusam quandam, excusari non possunt, cum ex vitâ ipsius nimis clare constet, eam fuisse Monialem, in congregatione viuentem, imò & Congregationi præsertim: vt notarunt omnes qui hactenus de illâ scripserunt. Nec obstat, quod legatur habuisse Oratorium priuatum; quia ordinarium est (saltè in Ordine nostro) vt Abbates & Abbatissæ domestica sua habeant Oratoria, seu Sacella. Similiter, quod addunt, illam fuisse Ordinis sui familiarem, & habuisse Confessarios Præmonstratenses, nullâ vnquam vel probabili ratione, aut auctoritate demonstrabunt; vt superius satis declarauimus: Nisi forte, nomen, familiaris, late sumant: quomodo & ego multis ipsorum familiaris fui: & ipsi etiam nobis, licet sumus diuersi Ordinis. Atque his, rursus solutæ manent rationes omnes à D. de

V Vaghenære in suo *Norberto*, supra citato, contra nos productæ. Occurrendum tamen nunc etiam duxi, tribus alijs dubijs, quæ fortè aliquando obijci poterunt, nimirum, 1. quoad Officium de Ven. Sacramento à Ioanne Corneliensi compositum, vt supra vidimus, quod dicitur, *Leodij*, & alijs in locis adhuc reperiri, sed vbique compositum more Romano, cum nouem tantum Lectionibus; cum tamen Cistercienses, iuxta Regulam S. Benedicti, habeant semper Lectiones duodecim. Ad quod, Respondeo, Officium hoc, statim vt compositum fuit, accommodatum fuisse vsui Romano, ad petitionem Roberti Leodiensis Episcopi, qui (vt refertur cap. 12. lib. 2. *Vita ipsius Iulianæ*) mox conferri fecit viginti exemplaria, quæ postea per totam diæcesim distribuit fecit. Id quod fieri potuit siue vllâ ferè Officij alteratione, nimirum, contrahendo duodecim lectiones, in nouem, cum omissione trium responsionum. Id, siue ab authore ipso factum fuerit, siue ab alio, officium non censetur mutasse vt dici deberet aliud officium. Quomodo & nos modo dicimur recitare Officium à S. Thomâ Aquinate compositum, tamen illud recitemus cum 12. Lectionibus, & Romani solum habeant nouem, pro vt nimirum ab ipso S. Thomâ sunt distinctæ. Imo, quandoquidem (vt apparet, & communiter Authores censent) paucis annis post egressum Iulianæ, in Corneliolum inferius introductæ fuerint Moniales Augustinianæ, quæ adhuc ibidem degunt, & officium habent Romanum, miram non est, ibidem etiam nullum reperiri Officium nisi Romano vsui accommodatum.

2. Dubium peti potest, ex cap. 42. vitæ memoratæ, supra, vbi habetur, Iulianam gestasse velum album, nec voluisse induere nigrum, quantumuis rogatam; cum tamen Moniales Cistercienses gestent velum nigrum (*hoc dubium*

magis fauet Patri Fisen, quam D. de VVaghenære, quia etiam Moniales Framonstratenfes gestant velum nigrum.) Ad quod,

Respondeo, valde probabile esse, Moniales Cistercienses olim gestasse vela alba, & non nigra; quodque etiam Monachi incesserint omnino albi, vel grisei; quia sic sustinet & contestatur Vniuersa Congregatio Fulensis (quæ est strictioris obseruantæ Ordinis Cisterciensis, Viris doctissimis & sanctissimis referta) cuius professores, in vestimentis suis reiecto, profus omni colore nigro, nihil nisi album gestant. Edidit de hoc speciali constitutione, pro vt videre est in libro Constitutionum ipsius Congregationis, à Clemente 8. Pontifice approbato, & anno 1595. Romæ impresso, cap. 55. Quo factò se obseruare dicunt, antiquum Ordinis colorem, sicuti à Beatâ Virgine olim tam Monialibus quam Monachis traditus fuit. Vide de hoc etiam Manriquez, tomò 1. *Annal. Cisterc.* ad ann. 1103. cap. 2. nu. 4. Et licet alij quidam Authores contrarium sentiant, nihil tamen convincens adferre possunt; adeo vt ex colore vestium nostratum, nullam formari possit solidum argumentum: cum certum sit, habitum sapius in Ordine fuisse mutatum, vt bene ostendit Manriquez, ad annum citatum, cap. 1. & 2. & quotidiana adhuc praxis docet, maximè in Germaniâ, & alijs quibusdam Prouincijs, vbi licet frequentissima sint Ordinis Monasteria, pauca tamen sunt, quæ in vestibus conueniant; certè, habitauit ego in duobus, nimirum, in Veteri Monte, Diæc. Colon. & in Ebribaco, Diæc. Moguntinæ, in priore, quotidie albis utebamur cucullis, vsque ad Sextas, à Sextis autem, reliquo diei tempore, nigris. In posteriore vero Monasterio, semper utebamur nigris, à mane vsque ad vesperam, exceptis Festiuitatibus BB. Virginis, & præcipuis anni solennitatibus, quibus solis utebamur albis. Imò, foras proficiscentes,

centes, etiam tunicas nigras assumebamus, adeo vt non distingueremur à Benedictinis nigris. Sed & in Registo Sacrarum Ædium Regni Angliæ. Henrico 8. exhibitò, frequenter reperire est, Cistercienses Albos, & nigros. Insuper, in antiquis Historijs, Monachi Cistercienses passim vocantur, Monachi grisei, quia griseis utebantur vestibus. Ex quibus omnibus, rectè inferres, ex albo velo Iulianæ, non posse concludi, illam non fuisse Cisterciensem. Quare, efficaciora argumenta producere debet, qui eandem Virginem Cisterciensibus volet subtrahere: quod nunquam futurum credimus.

3. Et præcipuum dubium, oritur ex formâ Professionis Sanctimonialium Cornelienfium, tempore Iulianæ, quâ (vt dicitur) promittebant obedientiam Priori, ad ipsius discretionem, secundum Regulam S. Augustini, quam formam Robertus Leodiensis Episcopus approbavit, dato speciali diplomate, anno 1242. expedito, quâ præcipit vt in posterum ita vouerent, &c. quod diploma producit. Ad quod,

Respondetur, si certo constaret, omnia hæc ita se habere, certum quoque esset, Moniales illas nec fuisse Præmonstratenses, nec Cistercienses, quia uterque Ordo, tunc ferè à centum annis, aut circiter, exemptus fuerat à Iurisdictione Episcoporum, qui proinde non poterant in horum Ordinum Monasterijs ordinare formas professionis. Nec etiam talis forma vnquam in usu fuit in Ordine Præmonstratensi, vt viri doctissimi Ordinis mihi certificarunt quare, necessario dicendum est, diploma hoc non esse Authenticum, ideoque nihil convincere; aut si probari possit esse authenticum, Moniales illas fuisse pleno iure subiectas Episcopo, & reuerà, tales, quales fuisse contendit Pater Fisen: quod tamen est contra torrentem omnium doctorum, vt supra vidimus. Vt, vt sit, nihil hic pro Domino de V. Vaghenaere, aut Præmonstra-

tenfibus. Imo sufficienter ex vitâ Iulianæ colligitur, ipsam nunquam talem obedientiam vovisse suo Priori, vt potè, quæ (vt etiam diximus) nunquam voluit Priori dare monumenta Cænobij, sed ea tanquam Superior apud se reseruauerit: cæterum, si quæ instrumenta profertantur expedita post decessum Iulianæ à Cornelio monte, hoc est, post annum 1247. nihil contra nos faciunt: quia paulò post hunc annum, introductæ fuerunt Moniales Augustinianæ, vt Authores passim referunt, illæ autem Episcopis subfuerunt, & ad beneplacitum eorum gubernatæ.

Ioannes Crassequius, Arscotanus (quod Brabantia oppidum est, Ducatus titulo illustre) S. Theologiæ Baccalaureus Louaniensis, monasticen professus est in cænobio B. Mariæ loci S. Bernardi ad Scaldim, mille circiter passibus Antuerpiâ distante. Vnde ob excellentem eruditionis claritatem, Villarium euocatus, diu theologiam ibidem religiosis prælegit, donec ad proprium reuocatus monasterium, Prioris officio honoratus fuit, quo etiam valdè laudabiliter perfunctus est. Fuit & Confessarius monialium in Linter. Scripsit doctum Commentarium in Regulam Sancti Benedicti. Duaci anno 1624. impressum, apud Petrum Auroy, in 8º.

Reliquit & Commentarios in diuersos Sacra: Scriptura Libros.

Item, in aliquos tractatus Summa Diui Thomæ. Ex relatione admodum Reuerendi Domini Ludoci Gillis, eiusdem Loci tunc Prioris, S. Theol. Licenciati nunc vero Abbatis, & Vicarius Generalis Ordinis per Belgium. Obijt Craelbequius anno 1610.

Ioannes Curriscus, vulgo, waeghemackers, Canonici primum Regularis, deinde monachus ordinis Cisterciensis in Villario Brabantia, ac demum Confessarius monialium eiusdem ordinis in monasterio de Marts; scripsit Tractatum

de

de vitio proprietatis, Parisijs editum typis Marneffij, cum alijs similis argumenti Libellis, hoc initio: *Sicut modicum fermenti totam massam, &c.*

Librum item de reformatione Regularium.

Porro huius viri præclaras virtutes, & doctrinam, breuiter complexus est Dominus Paulus Vasseur, religiosus Sancti Bernardi ad Scaldim, in elogio quodam, quod misit admodum Reuerendo Patri Henrico van der Heyden, Villariensi Abbati; & refertur ab Henriquez in Menologio, 10. Maij, quo die Ioannem hunc Sanctis ordinis nostri adscripsit.

Ioannes Ebrbacensis, in Moguntinâ Diœcesi religiosus, varia ingenij ac doctrinæ suæ monumenta posteris reliquit, ex quibus Ebrbaci adhuc vidi

Tractatum insignem super Missus est. Et, Expositionem in euangelium, Loquente Iesu ad turbas, &c.

Item, *In Psalmum 50. Miserere &c. Et,*

In psalmum 103. Floruit circa annum 1370.

Ioannes Faber, monachus Ordinis Cisterc. Scripsit, *contra Proprietarios*, cuius initium est: *sicut modicum fermenti &c. Bunderius*, lit F. n. 179. vbi dicit se scriptum hoc vidisse apud Cruciferos Hoyenses, & wilhelmitas in Pene.

Ioannes Farinart, religiosus Camberonensis, S. Theol. Doctor Duacensis; dein Prior & Lector monasterij sui, conscripsit & religiosus prælegit, *Librum de statu religioso*, in plures distinctiones diuisum. Opus præclarum, & prælo dignissimum; in quo plurima subeliter tractantur, quæ vix alibi reperiuntur, maximè ordinem Cisterciensem concernentia. Extat M. S. in Camberona, & etiam apud me. Scripsit & libellum insignem,

De institutione nouitiorum, quem inscripsit, *Manus nouitiorum*, M. S. Camberonæ. Fuit au-

tem Ioannes anno 1613. creatus Abbas Camberonensis, ac postmodum etiam Vicarius generalis ordinis Cisterc. per Belgicâs & Leodiensem ditiones: obijtque anno 1635. Cuius laudes insigni panegyrico prosecutus est R. D. Ioannes Coene, ipsius successor de quo supra.

Ioannes Fogus, Monachus Cisterciensis, natione Scotus, S. T. Doctor, eiusdemque celebris Professor, Paulum Cran, Bohemum genere, hæresim wicleffianam & Hussitanam in Scotia, ac maximè in Academia S. Andreae, fœminate incipientem, sæpius oppugnans, ita confudit & conuicit, vt cum postea examinatus resipiscere nollet, igni adiudicatus fuerit, ipsius etiam Regis, Iacobi 3. Iudicio; qui Rex, ad petitionem Episcopi S. Andreae, Ioannem nostrum mox etiam Melrosensem constituit, Abbatem. Scripsit autem Ioannes,

Pauli Cran, Bohemi, examen, lib. 1.

De Erroribus Wicleffitarum, lib. 1.

De Confessione Auriculari, lib. 1.

Floruit ab anno, 1450 vsque ad ann. 1470.

Hector Boëthius, lib. 17. Historiæ Scotorum pag. 352. Thomas Demisterus, histor. Genijs Scotorum, n. 642. Et Longelinus, in notitijs Abbatiarum de Abbatia Melrosensi.

Ioannes Fordon, seu, *de Forda*, primum monachus, ac deinde Abbas Fordensis cœnobij in Angliâ, sacris & prophanis scientijs apprime doctus; & vitæ sanctimoniam clarissimus; quem propterea Ioannes Angliæ Rex, à sacris sibi voluit esse confessionibus. Ioannes Lelandus eius mentionem faciens, conqueritur, non pauca ex doctissimis eius scriptis periisse, tamen plura ipse adhuc repererit; nimirum,

In Cantica Cantorum, à loco in quo Gilbertus de Hoilandia desijt, id est, *Dilectus meus*, &c. homilias centum & 20. Quod opus sic incipit: *Si quis me temeritatis, &c.*

Introductorium Threnorum, lib. 1. Inc. Benedictio-

nem

menclaror, supra, dicit illum obiisse, circa ann. 1240 sub Gregorio 9. Cui anno 1244. ab Innocentio 4. in Cardinalatu substitutus fuit Ioannes de Tolero, Anglus, ex Ordine quoque Cisterciensis assumptus, qui proinde etiam à nonnullis confunditur cum Ioanne de Franciogâ, Prædecesore suo. mò ipse longelinus in sua Purpura, tametsi verbis & rationibus ostendat hos esse diuerfos, re ipsa tamen illos confundit, quæ res gestas unius attribuit alteri, & è contrâ sibi ipsi contrarius.

Ioannes à Sancto Francisco cognominatus, in saculo, Gulonius, (Nicolai Gulonij, græcarum litterarum Regij olim Lutetia Profectoris filius) græcè & ipse doctissimus, Ordinem Cisterciensem in Congregatione Fuliensium, professus, tanto mox cæpit prudentiæ & virtutum splendore coruscare, vt post diuersorum canobiorum præfecturas laudabiliter obitas, ad totius Congregationis regimen euectus fuerit, in quo vt sese gesserit, fidem facit eiusdem elogium, quod legitur ad calcem. *Operum Sancti Dionysij Areopagita, secunda translationis, ab ipso ex Græca in Gallicum idioma translatorum; impressorum verò Parisijs, in 4. anno 1629. per Nicolaum Baon, & Adrianum Taupinaert. Vndè mutuatum, placuit etiam hic adscribere:*

Ioannis Gulonij
Elogium,

Inter Gallos doctrina illustres, Ioannes Gulonius annumerari meretur, quem Nicolaus Pater (Ioannus aurati gener, ac in regiâ Græca lingua professione successor) singulari natura bonitate præditum adolescentem, non vulgariter & ad eò felici successu instituit, vt ab Academia Parisiensis curatoribus dignissimus sit iudicatus, qui sublato è viuis Parente, literariam eius professionem susceperet; sed in Fratrem se Minorem, muneris istius functionem paternâ pietate transmisit. Foro iam assuetus, vbi celeberrimos inter iuris consultos tunc

temporis eminere posses, mutato de repente consilio, sacro quodam impulsu, a sacra vita secessum appetens, sodalibus se Fuliensibus adiunxit; apud quos in perpetuam à primis tunc annis præfectura vixit, postremum verò, ad Magistrum eius Sodaliu, summam sicut huius Ordinis regendi curam euectus est; ac dum istius muneris obeundi causa Roma ageret, Vrbano 8. Pontifici maximo innotuit, cui ob vnam perfectam que eruditionem, fuit acceptissimus: in Patria autem, bonis ac literatu omnibus carus, quoru & elogijs certatim ornatus est, sed Aula præsertim nostra Proceribus vniu nomine gratiosus, ac familiaris vixit. Et si verò maior apud quos fuerit suam consuetudine vita & vsu, litterarum tamen etiam monumentis inclaruit. In medijs etenim grauisimisque monasticarum præfecturarum occupationibus (mirabilem ingenij vbertatem sortitus) multa elegantissimè, patrio præsertim sermone composuit; sed eius præcipua in Græcis ornatisimè ac magna fide conuertendâ laus fuit.

Nicolaus Patris versionem librorum S. Gregorij Nysseni contra Eunoniam, recensuit, atque ipsius Gregorij editionem recognouit.

Viri. lani Nicolai Fabri, vitæ sanctitatem orationis funebri celebrauit.

Vt fuit in rebus agendâ summa prudentia, in omni generis libris censendâ acerrimi iudicij, acuti & sagacis ingenij, oris ac staturæ decore præstans, canitie venerabilis, vt seniore quam erat, ex vultu suspicari, moribus candidissimis, ac Patria amantiſsimis. Nec sublimiorem modo philosophiam, verum & omnes fere disciplinas animo & studio complexus est. At, quod doledum, exacto dignitatis supremæ quam inter suos gesserat, sexennali tempore, cum successori Consiliarius præcipuus, & Assessor adhaereres, & in eius muneris administratione otio maiore libertior ac solutior, qua tam animo præconceperat quam plurima (tantâ erat in scribendo facilitate) publico daturus speraretur, ipso fere fama mirifice succrescentis momento, vehemens febris cum lateris dolore continuis astibus iactatum, vndecimo à natali Christi die, quo post peractam re, de morte

more, nocturnam liturgiam latalis dolores presensit, immaturo fato: quinquaginta quatuor tantum annos natum nobis eripuit. Tranquille & constanter rei philosophum Christianum, puerum Archimandritam deicit: felicem animam inter suorum permixtas precibus lacrymas, Deo reddidit. Quum Sancti Dionysij diuinis operibus Gallico sermone tradendis, stylium primo exercuerat, in isdem post vigesimum, & amplius, a prima, annum, noua versione illustrandis, scribere desijt, eorum editioni immortuus. Corpus defuncti in oedeo B. Bernardi ad portam honorianam suburbana adis conditum est, Epiphaniarum die solenni, Magnatibus aliquot ac quampulchris amicorum ex Vrbe, postremo illam visuris, ad funus accurrentibus; isdem amicum amicum, vniuersis autem Canobij Monachis Patrem acerba morte pramissum merentibus: Lutetia Parisiorum, anno huius seculi vigesimo nono. Haec tenus ibi. Porro,

Notandum est, Ioannem nostrum his translulisse Opera S. Dionysij Arcopagita ex Graco in Gallicum. Ex quibus, prima translatio impressa fuit anno 1608. Parisijs, typis Ioannis de Heuqueville; secunda vero editio prodijt anno 1629. apud Adrianum Taupinart. cui Author ipse immortuus est: & iterum postea anno 1642. typis Nicolai Buen, vna etiam cum Apologia pro isdem operibus S. Dionysij, per hunc eundem authorem conscripta. Fuit autem haec vltima translatio tam exacta & sublimis, tam quoad sensum & translationis fidelitatem, quam quoad styli & linguae Gallicae nitorem, vt doctissimos quoque in admirationem vertent, pro vt testatur is, qui (mortuo Authore) eam praelo subiecit, in praefatione operis: vbi pariter refert, Authorem dum viueret, proposuisse, absoluta iam impressione Operum S. Dionysij, praelo subiecere.

Volamen aliud, plenum doctissimis & rarissimis discursibus de modo philosophandi S. Dionysij, deque differentia, Philosophiae antiquorum Philosopharum, ante tempora Constantini Magni, tam Ethnicorum

quam Catholicorum, & modernorum. Item

De praxi discipline ecclesiastica contenta in operibus Sancti Dionysij, de excellentia Theologiae mystica, & alijs pluribus; Verum, intempestiue superueniens mors, omnia haec suppressit.

Transtulit autem etiam Ioannes noster, ex Graco in Gallicum, opera Epicteti Philosophi Stoici. Idque ad petitionem Reginae Galliae, vt faretur ipse Henricus 4. Rex Galliae, in privilegio operi praefixo. Prodiit Parisijs anno 1609. typis Ioannis de Heuqueville, in 8.

Item homiliae Diui Basilij, super Exameron, impressas Parisijs, anno 1616. apud Heuqueville, in 8.

Scrisit insuper, Gallice, Res praclare gestas, virtutesque eximias, Francisci de Sales, Episcopi Geneuae, amplo volumine, in 6. libris digesto, aliquoties impresso Prodiit editio 2. Parisijs, anno 1625. apud Michaelen Solly, & Ioannem Heuqueville in 8.

Item, Contra librum de Vocazione Pastorum, Petri Molini, insignis nostri temporis Nouatoris. Parisijs, 1620. in 8. apud Heuqueville.

Item, Tractatum huius tituli: Consolation à vne damoiselle, sur la mort d'un sien fils unique, &c.

Item, Exhortationem habitam in Congregatione Religiosorum, anno 1615. cuius initium est: de quelque part que l'homme puisse ietter les yeux, en ce monde visible, &c.

Vterque hic tractatus reperitur impressus ad calcem Orationis funebri Nicolai Fabri, seu, le febure (cuius supra meminimus) editionis tertiae. Fuit autem hic Nicolaus le Febure, Consiliarius, & quondam Praeceptor Ludouici 13. Regis Galliae. Oratio haec 10. impressa fuit Parisijs anno 1612. in 8. apud Heuqueville 20. 1616. apud eundem, addito Authoris nomine, quod in 1. editione deerat.

Habebat & alia, contra haereticos parata praelo,

prælo, quæ mors suppressit.

Credo etiam huius viri esse, librum gallicum, inscriptum: *Tableau de la Magdalaine, du Pèr General des Fulians*. A. Paris, 1628. in 8. Constat certè, hunc Ioannem adhuc fuisse Generalem anno 1627. ex libro Bartholomæi à Sancto Fausto, de horis Canonicis, huic tunc dedicato.

Ioannes Gallandi, religiosus Cisterciensis, S. Theol. Doctor Sorbonicus, à Philippo Seguinno (in bibliotheca sua) Scriptoribus ordinis adnumeratur; quia iussu Reuerendissimi Cisterciensis Abbatis, *Breuiarium ordinis recognouit, & in multis locis emendauit*. Insuper, & nonnulla alia scripsisse, ibidem asserit, quæ tamen non specificat.

Ioannes de Galloni Fontibus, Abbas Caroli loci 20. Theologus percelebris, nec non & vitæ sanctimonia clarus; scribitur ab eodem Seguinno, composuisse *doctissimam aliquam paginam, qua dicitur de Cælitibus super euangelium Luca: missus est Angelus Gabriel, &c.* Verum quænam sit illa celebris pagina, ego ignoro. Obiit anno 1337.

Ioannem Gillotium Campanum, Philippus Seguinus in Bibliotheca sua Scriptoribus Cisterciensibus adscribit, eumque Procuratorem fuisse asserit Collegij S. Bernardi Parisiis. Verum quia apud nullos alios Scriptores Ordinis huius reperio mentionem (cum tamen plurimis scriptis aliis clarissimus sit) nec ipsemet se alicubi Religiosum appellet, credo Seguinum hic dormitasse, sicuti & alibi adhuc fecit. Nihilominus, quia de contrario nondum adhuc certus sum, in fide Seguinii, illum hic adscribam. Fuit itaque, Gillotius, siue Gillotus, natiuitate Campanus, vir tam sacris, quam prophanis litteris exquisitè doctus, & in iuuenibus formandis vigil assiduus: Trevis (ante religionis ingressum) multis annis iuuentutem docuit; non sine magna nominis sui gloria. Vbi inter alios, auditorem habuit magnum illum Edmundem à Cruce, diuinæ indolis, &

præstantissimi ingenij iuuenem, postmodum vero Generalem clarissimum vniuersi Cisterciensis ordinis.

Transtulit ex Latino eloquio in Gallicum idioma, *historiam Nicephori Xantapuli*, eamque Carolo IX. Francorum Regi dedicauit. Traduxit quoque in patrium idioma, *magnum Concilij Tridentini Catechismus*.

Edidit & *Annotationes in Diuum Hilarium*, quas Domino Philippo Beni, quondam vrbis Trecentis rerum priuarum iudici æquissimo, consecrauit.

Opera etiam S. Gregorij, & opera S. Patris nostri Bernardi, recognouit & à plurimis mendis repurgata, vitori restituit, vt fidem facit Epistola ipsius liminaris; operibus S. Bernardi præfixa, ab ipso quidem scripta ad Exim. Dominum Guidonem Coruatiæ, Vallis Clara Abbatem, sacre paginæ Professore; nunc autem in editionibus recentioribus (nominatim in Antuerpiensi, anni 1609. apud Keerbergium) Lectori beneuolo inscripta; quæ sic incipit: *Cum in pristino Gregoriana restitutionis. annum integrum & plus eo versatus, totum opus euoluissem, assiduoque labore ad finem perduxissem; iterum quasi saxum Sisyphi deorsum lapsum reperens, sursumque renouens, in idem genus molestiarum delatus sum. Nam continuò momentum admouit Diui Bernardi Clavallensis Abbatis operibus, & ea cum aliquot scriptis exemplaribus reuocare capi, vt si quid sese offerret, quod percurrendo cuiquam oneri esset, legentemque retardare posset, leuigarem, quantumque in me esset, moras & impedimenta rejicerem &c.* Quid autem peculiare in his operibus præstiterit, prosequitur in corpore eiusdem epistolæ. In cuius etiam extremitate, refert se aliquot annis laborasse in eruendis, & in lucem proferendis, aliis veterum scriptorum libris, qui hæcenus offusi tenebris, iacuerunt; vel in tollendis eorum mendis, quæ vel iniuria temporum, vel imprudentia irreperant. Obijt in

in collegio memorato Sancti Bernardi Parisijs, ubi sepultus iacet in sacello Sancti Ioannis Baptistæ. Cuius tumulo Reuerendissimus Edmundus à Cruce, sequens apponendum curauit epitaphium:

Gillotus, postquam docuit cum laude iuuentam,

Et plures patrio transtulit ore libros:

Impiger hic ubi res, opera studioque fideli

Procuras, Superis cadere doctus, obis.

Huic igitur precibus fratres orate salutem,

Tam bona qui vobis prestavit officia.

Debita pro merito dicat hac monumenta magistro,

Discipulus gratus qui cupit esse suo.

Hæc omnia Seguinus.

Ioannes Godardus, Anglus, humanioribus literis probè institutus, monachum induit in Coggeshaléli cœnobio, ubi mathematicis & arithmeticis studijs se totū applicans, docta quadam opuscula conscripsit, quibus clarā meruit famam, vt testatur Lelandus, apud Pittæum. Ex his autem operibus extant adhuc sequentia:

De rebus mathematicis, lib. 1.

De triplici modo computandi, lib. 1. Et id genus alia quedam, quæ Rudolpho Coggeshaleni inscripsit Floruit circa annum 1250. Ex Pittæo, de scripioribus Angliæ.

Ioannes Greisenfels, Abbas Aulæ Regiæ, iuxta Pragam, vniuersi ordinis Cisterciensis per Bohemiam, Morauiam, Silesiam & Lusatiam, Commissarius generalis, vir ad magna quæque natus, Patriâ Pilsnensis, stirpe exortus Patritiâ, cuius pater ob fidelem operam S. Cæsareæ Maiestati Ferdinando II. strenuè nauatam, ab eodem ad Equestrem ordinem sublimatus fuit. *Continuauit Monasterij sui chronicon, ab anno 1300. vsque ad annum 1640. Scripsit etiam Fundationes aliorum plurimorum monasteriorum ordinis Cisterc. in Bohemiâ, & alijs Prouincijs tam memoratis, existentium, in quibus continentur permixtim plures genealogia virorum nobilium, qui di-*

ctorum monasteriorum fuerunt Benefactores, aut in eisdem sepulti sunt. Extant hæc omnia typis expressa Colonia, in notitia Abbatiarum Gasparis Longelini, anno 1640. quo tempore Author adhuc in viuis erat.

Ioannes Griffinus, Cambro Britannus, Halensis monasterij, in Comitatu Wigorniensis, religiosus concionator fuit disertissimus, cuius extat

Tomus vnus concionum æstiuarum: sic inc. Modicum & non videbitis me, &c.

Tomus item alter concionum hyemalium, cuius initium est: Cum appropinquasset Iesus Hierosolymam, &c. Claruit maximè circa annum 1550. dum regalem Angliæ coronam gestaret Eduardus 6. Henrici 8 filius. Vide Ioannem Pittæum, ætate 16. ad annum iam dictum.

Ioannes Gulonius, vid. suprâ, Ioannes à S. Francisco.

Ioannes Guon, ex monacho Vallis Beatæ Mariæ, in Franciâ, eiusdem domus Abbas, Academiæ Parisiorum Doctor Theologus, & collegij Sancti Bernardi Prouisor venerandus; vir suo tempore inter Theologos Sorbonicos celeberrimæ opinionis, theor & poëta insignis, ac monasticæ disciplinæ zelator strenuus,

Edidit versibus fluidis, *De Conceptione B. Mariæ Virginis, libros 3.*

De Natali Domini hymnum insignem. Varia carmina, de presentia corporis in Eucharistiâ.

Carmine quoque descripsit, *Cameram (sanctimonialium monasterium ordinis nostri in Brabantia) à Geufijs Flandria hereticis exustam. Quod opusculum dicauit Reuerendissimo Edmundo à Cruce, Abbati Cistercij. Quæ omnia, vnâ cum alijs aliquot carminibus de diuersis rebus, vulgata sunt Parisijs, ex typographia Ioannis Palant. Florebat Author anno 1589. apud Bernarditas. Ex Philippo Seguino, authori huic synchrono, & familiari, in bibliotheca sua Cisterciensiana, Dd 3 Ioannes*

Ioannes Heydenus, seu *Vander Heyde*, ab Auberto Miræo parte 2. Bibliothecæ Ecclesiasticæ, cap. 81. perhibetur fuisse, Flander. & Dunensis, ac descripsisse Latine Urbem sanctam Hierusalem, fuscus quam eam descripsit Adamus Reifnerus. Francofurti anno 1562. Ego tamen in monumentis nostris Dunensibus, nullam huius viri mentionem reperio, adeoque, non credo fuisse Monachum: nihilominus, in totâ Flandriâ nullus extat vicus aut pagus alius, vnde cognominari possit Dunensis, præter Dunense nostrum Monasterium.

Ioannes Hurtaeus, monasterij Ferrariensis in Castella monachus, in sacris literis apprime versatus, nec non & salutarum animarum scientissimus.

Edidit Tomum vnum concionum de tempore, & de Sanctis, ab initio Aduentus, vsque ad Epiphaniam Domini, impressum in 4°. Cæsar Augustæ, anno 1614.

Tomum item alterum concionum quadragesimalium, impressum Burgis anno 1620. apud Baptistam Bareesium.

Henriquez in Phœnice.

Ioannes Knobelius, monachus Cæsarensis cœnobij, in Sueuia, vulgè Kayfersheyem, vir pius & doctus, & in historicis apprime versatus edidit insigne chronicon monasterij sui, illudque Abbati suo Conrado dedicauit; quod historicis illarum partium solet esse familiarissimum, præsertim Sueuiæ, & Bauariæ. Certè Galpar Bruschius lib. de monasterijs Germaniæ, decuria 1. ingenuè fateretur illud sibi vsui fuisse. Vixit anno 1530. Vide etiam longelinam in notitiâ suâ, &c.

Ioannes de Lavaradin, Abbas monasterij de Stella, (ordinis Cisterc. iuxta Barnabam de Montalbo,) edidit gallicè, *Librum quendam de cuiusdam Nobilis ad fidem Catholicam conuersione*, impressum Parisijs, per Guilielmum Chaudre,

anno 1585. in 4.

Translulit etiam ex græco in Gallicum, diuersos tractatus Gregorii Nazianzeni.

Item, ex Latino Gallicum, tractatus aliquot Stanislaus Hosij, & Guilielmi Lindani; impressos omnino Parisijs, partim anno 1572. partim 1574. & 1579. De reliquis

Edidit & Compendium Belli Iudaici. Parisijs 1575. per Guilielmum Chaudre.

Ex bibliotheca gallica Antonij du Verdier, qui tamen Author non exprimit hunc fuisse ordinis nostri; ideoque in fide folius Barnabæ de Montalbo, illum scriptoribus nostris adnumerari, eo non nihil confidentius, quod in antiquis catalogis monasteriorum Cisterciensium, tria reperiam monasteria eiusdem nominis, Stella.

Ioannes Lemovicensis, religiosus Claræuallensis, (vt habent plurimi quos vidi M. SS. codices) scripsit

Elucidarium declarationum religionis. Seruatur Camberonæ M. S. Vbi quoque habentur eiusdem Authoris Epistola 6. notabiles. Sanderus in bibl. Belgica M. S. parte 1.

Scripsit insuper, *De stylo dictatorio*, lib. 1. Habetur in monasterio de Dunis.

Item, *de Oculo morali*, lib. 1. Dunis & Camberonæ, M. S. Item in laude.

Denique, *Expositionem moralem somnij Pharaonis*, lib. 1. reperitur M. S. Dunis, Alnæ, in Valle S. Martini Louanij, & in cœnobio Lobienfi, sub hoc titulo: *Morale somniorum, ad Theobaldum, Nauarræ Regem, Campaniæ & Briæ Comitum*. Agit autem in hoc libro Author, de disciplina in Regum Palatijs seruanda, in gratiam Theobaldi Regis Nauarræ, &c.

Scripsit item, *Super Psalm. Beati immaculati &c.* cuius initium est: *Alleluia, laus & gloria, &c.* solebat extare Villarij.

Elucidarij vero eius de quo iam egimus, initium

tiam est: Religio est intelligentium documentum: &c.

Scriptis præterea, super 4, Libros Sententiarum
Commentaria docta, lib. 4. quorum 1. sic incipit:
quatuor circulos aureos pones, &c.

2, Sic. Secundus Angelus effudit phialam,
&c.

3, Fuit Bellum, &c. Solebat hoc Opus ser-
uari Bergis S. Winoci, teste Bunderio, in Indice
libb. M. SS.

De futurorum præcognitione, cuius initium est:
Vtrum futura ab homine cognoscantur? &c.

Denique, Scriptis metro, salutationes piæ ad
Christum Salvatorem, eiusque quinque sacra vulnera,
ad sanctam crucem, B. Virginem, & S. Iohannem Euan-
gelistam. Quas salutationes nuper anno 1652. re-
pertas in antiquo M. S. codice, mihi transmisit
Vir clarissimus, Claudius Dorefinieux, easque
luce dignas iudicans, de verba ad verbum hic
apposui.

*Prosa Fratris Iohannis Lemouicensis,
Monachi Claravallensis.*

Salutatio deuota ad imaginem Saluatoris.

Omnibus consideratis,

Paradisus vo'uptatis

Es Iesupijssime.

In te, Eons paternitatis,

Omnes fructus suauitatis,

Plantauit plenissime.

Passionis tuæ fructus,

Et cruoris tui fluctus:

Desfluens largissime,

Finem fecit nostri luctus,

Per hoc Infernus destructus,

Gemit amarissime.

Ad Sanctam Crucem.

Triumphale lignum crucis,

Tu seductos nos reducis,

Ad superna gaudia.

Portas pandis veræ lucis,

Fauces claudis hostis trucis

Diuinâ potentia.

Te adoro propter illum

Qui per te gregem pusillum,

Reduxit in Patriam.

Confringens per hoc vexillum

Orci, vectes, & sigillum

Signans infernaliam.

Ad Spineam Coronam:

Aue caput inclinatum,

Despectiue coronatum,

Spinis infidelium.

Circumquaque cruentatum,

Mille locis perforatum,

Exemplar humilium.

O, Corona pretiosa,

Quam cruoris tinxit rosa

Plasmatoris omnium.

Per te fiat pretiosa

Mens humana, mens spinosa,

Declinans in vitium.

Ad vulnus dexterae manus:

Salue vulnus dexterae manus,

Velut Philonrius planus,

Miseris seaturiens.

Quod Iudeus inhumanus,

Inhonestus, & Infanus

Fodit, Deum nesciens.

Te honoro, te adoro,

Te requiro, te imploro,

Vt miser, & moriens.

Vt in contritorum choro,

In quo sperando laboro,

Nunquam sim deficiens.

Ad vulnus sinistrae manus:

Aue tu sinistra Christi,

Perforata quæ fuisti,

Clauo perdurissimo.

Velut

Velut Gyon effudisti
 Vinum tuum quo lauisti
 Nos à malo pessimo.
 Te, ô vulnus, adoramus,
 Tibi caput inclinamus,
 Vt fonti dulcissimo,
 Per te fiat vt vincamus
 Hostes, & vt gaudeamus
 In die nouissimo.

Ad vulnus lateris:

O fons, aue Paradisi,
 A quo quatuor diuisi
 Dulces fluunt riuuli.
 Per quem demones inuisi
 Sunt contracti & elisi,
 Et effecti tremuli.
 Dulce vulnus laterale,
 Inter fontes, nullum tale
 Nectat vnquam poculi.
 Aue, salue, gaude, vale,
 Contra venenum lethale,
 Medicina populi.

Ad vulnus dexteri pedis:

Salue vulnus dextri pedis,
 Tu cruoris riuum edis
 Tygri comparabilis.
 Per hunc riuum homo redis
 Ad supernæ culmen sedis
 Vbi pax est stabilis.
 Per hoc vulnus, hoc foramen,
 Fudit cruoris libamen,
 Deus impassibilis.
 Sit ergo mihi solamen
 Istud vulnus, & leuamen,
 Dum mors adest flebilis.

Ad vulnus sinistri pedis:

Leui pedis perforati
 Aue vulnus, in quo pati
 Deus homo voluit.

Comparandum es Euphrati,
 Per te sumus liberati,
 Nos quos umbra tenuit.
 Dulce vulnus, dulcis clauis,
 Et cruoris dulcis fauis,
 Per istud efferbuit.
 Per te surgat ignauus,
 Emendetur homo prauus,
 In te spem non habuit.

Ad Beatam Mariam:

O Maria, plasma nati
 Quæ vidisti natum pati,
 Quis te dolor tenuit.
 Non est hoc humani
 Scire datum vlli vari,
 Quia nemo potuit,
 Præ dolore perforetur
 Mea mens, & crucietur
 Quæ dolorem meruit.
 Ne in fine condemnetur
 Sed per pænas emendetur,
 Quia carni paruit.

Ad Sanctum Iohannem Euangelistam:

Ioannes Euangelista,
 Tu Sacrii Sacrista,
 In quo Deus iacuit.
 Me mundus fallit Sophista,
 Per te mihi dentur ista,
 Quæ mens supra voluit.
 Obsecro te per hunc fletum,
 Per dolorem, & per metum,
 Quo cor tuum tremuit.
 Dum videres Deum spretum,
 Vt me ducas ad hunc exitum,
 Quem Christus eripuit.
 Amen.

Codex M.S. ex quo hæc desumpta sunt, scriptus est in pergameno, in 8. solebatque spectare ad Cœnobium quoddam monialium Ordinis

dinis nostri, unde delatus est ad Bibliothecam Nobilis Viri, Tullani Desbarbicus, equitis, Domini, d'esporetz, &c. qua Bibliotheca ann. 1652. donata fuit Collegio Societatis Iesu, infulis Flandriae, vbi nunc idem codex asseruatur, num. 138. Ceterum, Author hic in nonnullis codicibus M. SS. vocatur, Ioannes Liomensis, communiter tamen, Lomouicensis, vel Limouicensis; vnus tamen idemque est Author, quem etiam, ordinariè, codices antiqui vocant, Monachum Claravallensem.

Ioannes de Lovanio, vid. Ioannes Praeursor.

Ioannes Lupus, monachus & Abbas monasterij de Moxerolâ, in Hispania, S. Theol. Doctor celebris, eiusdemque per annos aliquot cum laude Professor: scripsit *variâ de diuersis materijs*, ex quibus tamen nihil publicauit, praeter *Prinilegiorum congregationis Hispanicae tomum tertium*, Salmanticae apud Sufannam Munnoz, anno 1647. Henriquez in Phœnice.

Ioannes à Sancto Malachia, Religiosus Congregationis Fulienfium, natione Gallus, patriâ Burdigalensis, Scripsit Gallicè, *Librum de Miraculis B. Mariae Virginis nuncupata, de Monerich*. Ratione cuius, Hippolytus Maraccius in Bibliotheca sua Mariana, pag. 791. illum adscripsit ceteris Scriptoris Marianis.

Scripsit & insignem tractatum de nouâ *extinctione basticae Fontanensis*: Quando niturum Castrum Fontaneule, natali S. Bernardi illustre, conuersum fuit in Cenobium Congregationis Fulienfium. Vide Henriquez, in Menologio, 20. Augusti.

Ioannes, cognomenso, de Maceris, religiosus cenobij de charitate, S. Theol. Professor, & collegij S. Bernardi Parisijs, Prouisor, & Rector, *Commentaria Dionisij Cisterciensis in 4. libros Sententiarum, recognouit, emendauit, & in lucem emisit*: quo titulo locum & ipse sortitus est in bibliotheca Seguini. Vixit circa annum 1511.

Bibliothec. Ord. Cisterc.

Ioannes à Sancto Martino, Monachus Fulienfium edidit: *Epuone Annalium sacrorum ab Orbe condito, ad ipsum Christi passionis reparatum*. Impress. 1651. in 12.

Ioannes Mercator, Herbipolensis, religiosus Ebracensis (vulgò Ebrach) in Franconia, S. Theol. Doctor, eiusdemque per octennium in Vniuersitate Viennensi publicus Professor; deinde monasterij sui Abbas 27. Maximiliano Imperatoriâ sacris fuit confessionibus. *Scripsit sine theologica, de diuersis materijs, extant in cenobio Ebracensi*, M. S. Obijt anno 1489.

Ioannes Myreus, natione Campanus, Regalis montis Abbas 20. Vir doctrina fidei, virtute continentiae, disciplina iustitiae, morum grauitate & elegantia, ac multiplici eruditione adornatus; edidit (dum factorum Bibliorum esset Pralector in collegio Bernarditarum Parisijs) *Commentarios in Euangelium S. Ioannis*: qui manus illius scripti, asseruantur in Regali monte, teste Philippo Seguino in bibliotheca, vbi asserit se illos ibidem vidisse anno 1590. 7. die Iunij. Florebat Ioan. an. 1455. obiit verò 1490. Sepulture post obitum traditus ante aram maximam cenobij sui.

Ioannes quidam, ordinis Cisterciensis monachus anonymus, scripsisse perhibetur *Librum, quem inscripsit, Defensorium Iurû*; qui impressus Coloniae extat in folio. Possuinus in apparatu, Gesnerus, & Draudius in bibliothecis suis.

Ioannes monachus anonymus alius, Theologus Parisiensis, scripsit in sententias referente *Syluestro maurolyco, Maris Oceani lib. 2.*

Ioannes monachus anonymus 3. ordinis Cisterci perhibetur (à Montalbo, parte 1. chronici, lib. 2. cap. 32.) scripsisse *Librum, de Laudibus Virginis Matris*. De hoc etiam Vincentius Bandellus, Dominicanus, tract. de Conceptione B. Virginis.

Et

IOANNE

Ioannes Morea, vulgò **Moreau**, natione Gallus, patria Pontizarenfis, Vallis Beatae Mariae monachus, ordinis nostri in partibus Italiae Syndicus, &c. Vir fanè inter Doctores vniuersos, quos ordo vnquam habuit, fpecialiter celebrandus, orator eloquens, philofophus subtilis, theologus profundus, verbi Dei prece difertus, & in facris litteris eximie verfatus erat: in fuperque in rebus agendis dexteritate, & conuerfationis gratia omnium rapiebat affectus.

Transmifit ad pofteros, *Sermones varios de tempore, & Sanctis, praecipuisque folemnitatibus anni.*

Orationem item doctiffimam in Laudem Sancti Bernardi; & alia quadam; quorum tituli ad nos nondum delati fuerunt. Clarebat Romae anno 1590. ex bibliotheca fapius citata Seguini, qui Authorem nouit, eique contulit.

Ioannes Mortin, Abbas Caroli loci, edidit *Libellum rituum ordinis*. Relatio Eximij Domini Iofepi Arnolfini de Illefcas, S. Theologiae Doctoris Sorbonici, anno 1647. ad membra.

Ioannes Nublingus, Heydelbergenfis Academiae alumnus, & S. Theol. Profeflor eximius, Prior fuit Ebracenfis, fub 23. Abbate, circa annum 1500. Cuius extare adhuc quadam fcripta, affert **Brufchius**, de monafterijs Germaniae, centuria 1. Quae tamen ipfe non fpecificat, nec ego aflequi potui.

Ioannes Pelletier, religiofus de Barbello, S. Theol. Doctor Parisienfis, Prior Regalis Montis: tum Prouifor collegij Sancti Bernardi, & Abbas Fulcardi Montis, *Confcripfit gallice volumen ingens, De authoritate & praeminentijs Abbatis Ciftercij, fub hoc titulo: Sommaire des remarques chronologiques, touchant la Superiorite, Praeminance, & Superiorite, du Reuerendiffime Abbé de Cifteaux, Chef, & General de fon ordre, dict de Cifteaux.* Quem quidem librum in varia faecula diftribuit: verum cum iam primum faeculum typis expreffum efferet, mors Authorem ex hac vita fubtrahens, re-

liquas partes pariter fuppreffit, quae manu fcriptae adhuc afseruantur in Fulcardi Monte. Obijt anno 1645. initio Iulij.

Ex relatione Eximiorum Dominorum, **Claudij Chalemor**, & **Iofepi Arnolfini**, S. Theol. Doctorum. Porro, fcripferat antea *Libellum alium, de Regimine collegij Sancti Bernardi Parisijs, ibidem typis expreffum anno 1634.* hunc praeferentem titulum: *Brief eflat du gouuernement du college des Bernardins à Paris,* &c. Sed ad hunc alium libellum repofuerunt religiofi ordinis nostri ftrictioris obferuantiae, typis etiam expreffum. Vtriusque exemplaria apud me habeo.

Ioannes Pigneyvari, Bonenfis monafterij in Comitatu Namurcenfi religiofus, poeta ingenis, edidit *librum Epigrammatum, in honorem Sanctorum de quibus, fecundum vsum ordinis Ciftercienfis, feftiuitates celebrantur.* Louanij typis Haftenij, anno 1624.

Ioannes du Pin, Theologus, Medicus, poeta & orator facundiffimus, monafterij de Vaucellis, in Cameracelfo, monachus, fcripfit metro & profa, anno à partu Virgineo, 1324. ætatis fuae 22. *Tractatum quem praeuocauit. Mundam vitam five Agrum virtutis bona vite, 8. libros complectentem,* &c. Impreffus efl Parisijs apud Michaelem Noir, in 3°.

Edidit in fuper verfibus Alexandrinis, *Opusculum quoddam, infcriptum: Euangelium Mulierum.* Claruit fub Philippo le Bel, & Philippo Valenfo, Francorum Regibus, anno 1325. & poftea. Obijt autem in Epifcopatu Leodiensi, & fepultus efl in cænobio Guillelmitarum, ann. 1372. Plures clariffimi fcriptores in fuis collectaneis huius meminerunt; videlicet, Ludouicus Guicardinus in defcriptione Galliae Belgicae, Renatus Chopinus in Libro de facra politia Forenfi, fol. 468. **Claudius Faucher**, fenatus Parisienfis Praefes; & **Francifcus de la Croix**, in Bibliotheca gallica, Ex Seguino, fuprà.

Ioannes Pistor, Abbas campi Principum (id est, Furstenfeldt) in Bauariâ, anno 1544. Augustæ Vindelicorum, publicauit insignem *Dialogum de Fato & Fortuna*, a se conscriptum. Est liber in 4. Miræus, parte 2. Bibliothecæ ecclesiasticæ, cap. 66. longelinus, lib. 3. Notitiarum, in ferie Abbatum Campi Principum, vocat hunc, Ioannem Albertum, asseritque fuisse Abbatem 24. & obiisse, anno 1547.

Ioannes Pistorius, Ordinis Cisterciensis, Monachus Caricampensis, in Artesiâ, Scripsit & publicauit, doctam quandam *Orationem, de Confessione & Eucharistia*. Duaci, typis Ioannis Bogardi, anno 1580.

Ioannes N. Polonus, Ordinis nostri Monachus, & Prior S. Mariæ de Paradylo, nuper Monasterij sui Procuratorem agens in curiâ Romanâ, ibidem vulgauit *Opus quoddam piuum, & valde egregium*, quod dedicauit Cardinali Matthæo, Ita Vghellus in Relatione ex Vrbe ad me missa, qui tamen Opus non specificauit.

Ioannes, dictus præcursor, vulgo autem cognominatus de Louanio, Villarij, in Brabantia monachus, vir sanctitatis eximitæ, & Litterarum studio additissimus, collegit ex diuersis scriptis, *Opus piuum, continens psalterium, hoc est, orationes 110. super agonizantibus legendas, cum deuotissimâ Litania*: quod opus inscripsit *Agoniam morientis*. M. S. Villarij, teste Valerio Andrea, in bibliotheca Belgica.

Librum nem scripsit, de vitis Christi Saluatoris, & BB. Virginis.

Vitas præterea plurimorum religiosorum sanctitate illustrium, illius domus, quæ ibidem quoque M. S. asseruatur, licet non præfixo Authoris nomine.

Denique, *Librum De vita boni monachi & alios plures*, teste chronico Villariensi. Vide Menologium 28. Augusti, & alijs in locis. Hunc quoque cum insigni elogio, Scriptoribus Marianis ad-

conset Hippolytus Maraccius, in Bibliothecâ Marianâ.

Ioannes de Rameia, monachus ordinis Cisterciensis, scripto reliquit insigni volumen in 4. *concionum de Sanctis*, quod M. S. asseruatur in Villario Brabantia videtur fuisse eiusdem monasterij religiosus.

Ioannes Iacobus à S. Scholastica, natione Gallus, anno ætatis suæ 15. congregationem Fulienfium ingressus, breuitates in doctrinâ, & pietate progressus fecit, vt Illustrissimus & Eminentissimus Cardinalis de Sourdis, eum Burdigalæ concilij sui Ecclesiastici Præsidentem creauerit, vbi dum moraretur, *Congregationem Sanctæ Vrsulæ instituit, constitutionesque & statuta eidem condidit.*

Composuit etiam piissimum *Opusculum, titulo Peregrini agonizantis*. Quo iam sub prælo sudante, ipse quoque diem clausit extremum 9. Octobris, anno 1621. Menologium Cisterciense, eodem die.

Ioannes Seifridus, religiosus illustrissimi cœnobij S. Crucis in Austria, omni scientiarum genere instructissimus, floruit anno 1608. cuius doctrinam, & theologica exercitia, in hodiernum vsque diem commemorat Viennensis Austriae Academia, vbi circa eadem tempora, elegantî stylo conscripsit, & publici iuris fecit, *Arborem Anicianam, seu, Genealogiam Augustissimæ domus austriacæ (ex antiquissima familia Romana Anicia exorta) quam Matthia Imperatori dicauit*. Prodiit 1. Viennæ, ac postea iterum Francofurti, apud Fischerum. Est liber in folio.

Extant & eiusdem Authoris insignes litteræ ad Philippum III. Hispaniarum Regem, teste Manriquez in chronico Cisterciensi. Promotus postmodum fuit Ioannes ad regimen Abbatia Zwerelenfis, seu Clarævallis Austriae in diocesi Pataniensi a. 1611. vbi an. 1625. piissimè obiit. Cæterum, de antiquitate & nobilitate huius

familia Anticiana; insignem etiam tractaturam edidit, circa annum 1790. Arnoldus Wionus Duacensis; ordinem Benedictinum professus apud Aldenburgenses in Flandria; ubi ostendit etiam Sanctissimum Patrem Benedictum ex eadem quoque familia originem duxisse.

Ioannes Serlo, dictus, Magister Serlo, cognominatus Grammaticus, natione Anglus, fratrem habuit Radulphum Abbatem Parcho-ludensem. Ipse in iuventute poeta erat elegans, & theoreticus; sed grammaticis studiis nimium immerfus, in alijs minus eluxit. Ex Eboracensi Canonico, factus monachus, & postea Abbas in Fontanensi conobio, verè animo & ingenio magnus fuit. Ex huius notis, Hugo Kirchestedus, monachus & discipulus eius, multa descripsit, de rebus in Fontanensi conobio gestis; item, de initio & incremento ordinis Cisterciensis in Angliâ. Vide Manriquez tom. 2. Annal. ad annum 1160. cap. 6. Imò Balæus de scriptoribus Britannia, de hoc Ioanne Serlone agens, sub nomine Serlonis, asserit mat Hugonem Kirchestedum libros iam recensitos scripsisse, dictante Serlone. Plura ex scriptis eius perijisse feruntur; posteritati adhuc reservari, scribunt Bostonus & Lelandus, apud Pitæum, de scriptoribus Angliæ.

De Bello inter Scotia Regem; & Barones Angliæ, Rhythmis Latinis, librum unum, qui sic incipit: *David ille manu fortis*, &c. Extat M.S. Cantabrigiæ, in collegio sancti Benedicti.

De morte Sumerledi, Regis Mannia, lib. 1. David Rege mortis lege clauso &c.

In orationem Dominicam, lib. 1. Protector noster Dominus Iesus, &c. M.S. Cantabrigiæ, in collegio Sancti Benedicti.

De differentijs verborum, lib. 3. Cantabrigiæ in collegio Sancti Petri.

De dictionibus dissyllabis, lib. 1. Inc. *Dassylis conno-*
minis dignis, &c.

De dictionibus aquivocis, lib. 1. Est *vates arator*, &c. *tro tolluris* &c.

De dictionibus univocis, lib. 1.

Florebat ann. Domini 1160. ex Pitæo, hinc etiam, cum præclaro elogio, Viris illustribus adscenfer Andreas Theuer; lib. 3. pag. 146. Adscens, Ordinem Cisterciensem produxisse principios Scriptores rerum Anglicarum: inter quos, recenset (præter hunc Serlonem) Hugonem Kirchestedensem, Guillelmum Rhievallensem; & B. Athredum.

Ioannes de Tailliu, Vide Ludovicum Talestus.

M. Ioannes de Tolito, natione Anglus, adolecens ordini Cisterciensi se tradidit, qui postea Theol. Doctor renunciatus, propter singularem doctrinam; vitam sanctitatem; & eminentem in rebus agendis prudentiam, ab Innocentio Papâ IV. anno 1244. in festo SS. Trinitatis, S.R.E. Cardinalis creatus fuit; tandemque missus ad Concilium generale Lugdunense, sub Gregorio X. anno 1274. in humanis esse desijt. Hinc Ciacconius, Panvinus, alijque aliquot scriptores vitarum Pontificum, præpostere cum alio Ioane de Franciogiâ confundunt (vix etiam fecit Henriquez) paritate nominis, ordinis, & temporis; sed è vitâ Verum scriptores Angli veritatem eruerunt, duosque Ioannes Cardinales recensiterunt, Anglum unum; Gallum alterum, ambos Cistercienses. Vide Theodoricum Vallicolotis, in vitâ Urbani IV. ad Ancherum Cardinalem; Matthæum Westmonasteriensem; in Floribus; Matthæum Paris, ad annum 1244. & Longelinum in Purpurâ Sancti Bernardi. Multa scripsisse fertur, quæ tamen Pitæus scribit se reperire non potuisse; quo tamen non obstante illum illustribus Angliæ scriptoribus adnumerat, in appendice, centuriâ 2. num. 100. proindeque, a me hic etiam non debuit omitti. Authôr nomenclatoris Cardinalium scriptorum; asserit adhuc legi huius viri epistolam in sig-

nam ad nauisam; vide quae diximus, supra; in Ioanne de Franciogiâ. de hoc etiam fuisse, Vghelids, Icaliae sacræ tom. 1. fol. 158. & sequent. & Longelinus, in Purpurâ; qui tamen cum verbis asserat distinctam à Franciogiâ, tamen gesta utriusque confundit sibi ipsi contradicens.

Ioannes Abbas Valcellensis 7. qui floruit circa annum 1190. quaedam scripsisse legitur, ex quibus adhuc extat proluxa quadam epistola ad Henricum Ducem Lotharingiæ, in qua mentionem facit diuersorum monachorum sanctitatem illustru, qui in Valcellensi cenobio floruerunt, nominatum B. Vlrici, qui ex monacho Valcellensi electus fuit Abbas Villariensis; quod monasterium cum rexisset ab anno 1166. vsque ad annum 1188. resignauit, & ad locum professionis reuersus est, ubi sancto sine quiete; Epistolam hanc citat Henriquez in Menologio Cisterc. Kalendis Ianuarij.

Ioannes Villensis, fuit, del'Paulx; monachus & Prior cenobij Villariensis in Brabantia; scriptore reliquit, *Librum de Statu, votis, & disciplina monasterii*, quem suis ibidem dictauit, M. S. in Villario; Obijt anno 1590. Valerius Andreas in Bibliotheca Belgicâ.

Ioannes de Vepria, ex religioso Castellionensi Prior Claræ vallis, religionis obseruantia & eruditione, viris clarissimis sui æui merito adnumerandus, scripsit *librum proverbiorum gallicanorum, secundum ordinem alphabeticum dispositorum*, tantæ elegantiae vt eum Ioannes Egidius Nuceriensis, latinis versibus (plerisque Leoninis) transtulerit. Liber impressus est Parisijs, apud Ascensium, in 8. anno Domini 1519. Huic viro doctissimo, Ioannes de Butrio libros 7. Maphæi Vegij, de perseverantia religionis, à se recognitos, dedicauit: in cuius operis epistola dedicata, insigni illum honorat elogio, quod non abs re visum fuit hic subiungere, maxime quia

in illo mentio fit studiorum & scriptorum eius: Tu, inquit, Venerande Ioannis, non mediocri laude dignus censearis; qui ab ineunte ætate, penitus relictis omnibus, regulari cenobio te mancipasti, non alio fine, quam vt liberius res diuinas contemplereris; librosque sacros, & Sanctorum doctrinam tranquillius euolueres; & eos vel proprijs characteribus in ipse pacatus transcriberes; vel vndecunque ad tuam & confratrum vtilitatem studiosè cumulares. Quibus in rebus adeo constanter hætenus perseverasti, vt nullum aliud quantum laude dignum exercitium; nullumque beneficium; quantumuis illectiuum; abstrahere te potuerit. Videris quoque in terris delicias paradisi, quæ (Beato Hieronymo teste) vel nusquam in terris esse possunt, vel in claustris & scholis sunt. Tu enim vti que, & claustralem, & rerum scholasticarum professus statum, in diuinarum pariter & humanarum scrupulo litterarum; Creatoris bonitatem in suis creaturis, & scripturis multipliciter relucentem; mirari non desisti; Nunc vetetis, nunc nouæ legis seriem; nunc sacrosanctos Interpretes, scilicet, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Gregorium; ceterosque, quorum omnia penè opera percurristi; nunc de gentiliū fabellis, ac eorum mysticis & moralibus institutis præclara epithomata, tanquam ab iniustis possessoribus extirpando non minus in his delectari videris, quam in omnibus diuitijs. Tibique interim æterno beatitudinis gaudia expectati, satis esse iudicas, ad temporaneæ consolationis delicias, librorum exquisitorum, quos continuo Lectites, copiam habere. Quorum te possessore nequaquam auarum; aut tenacem esse, certum est; quippe qui eos non solum suis fratribus, cum quibus proprium habes nihil, sed etiam ipsis impressoribus, vltro sponteque offerens, gratis communicas; quatenus horum industria, ad omnes libri perueniant, quos vel vnus ipse, vel tecum pauci consequi valuissent &c. Deinde post pauca, hac subiungit: A te, nullum vnquam proditum est in lucem opus, quod

quod non esset imprimis amandum, & fidelius thesauris accurate redditum. Hæc omnia Butrio. Ex quibus vltimis verbis colligo, Ioannem hunc plura adhuc alia opera publicasse, optimeque de re litteraria esse meritum. Claruit anno 1490. Seguinus in Bibliotheca, vbi citat etiam Gesnerum. Henriquez verd in serie Priorum Claravallensium, ad calcem Fasciculi, asserit illum Prioris officio functum fuisse annis 19. nimirum ab anno 1480. vsque ad annum 1499. An autem tunc obierit, non refert, & certum est quod non, quia, anno 1509. Iudocus Badius illi dedicauit metamorphosum Ouidianam moraliter explicatam per Thomam Waleys Dominicanum. Quinimò & anno 1519. adhuc superfuisse, colligitur ex Præfatione ad librum Proverbiorum ipsius de Vepria vbi habentur sequentia: *Cupit enim, vt est homo optimus, (scilicet Ioannes à Vepria) sicut declamando & predicando verbum Dei, prodest quamplurimis, præsertim Senioribus; ita lepidè scribendo, prodest Iuuenibus. Relegi itaque totum opusculum, nihilque in eo offendi, quod non sit lepidum, emunctum, castum, & (quod maximi facio) totum agnouit ad bonos mores conducens.* Hæc Badius, in libro ipsius de Vepria, anno 1519. impresso.

Porrò, Gesnerus in suâ Bibliothecâ, & Franciscus de la croix du Maisne (alias, mairne) Scribum Ioannem de Vepria fuisse Abbatem Claravallensem, sed errant, quia Henriquez ad calcem tomi 1. Annalium Cisterc. Henriquez in fasciculo, & Longelinus in notitijs, exactissimam nobis exhibent Abbatum Claravallensium seriem, ex ipsa Claraualle sibi transmissam, & nemo Ioannem de Vepria Abbatibus adnumerat; quem tamen Henriquez sub finem fasciculi sui, in serie Priorum Claravallensium, inter Priores recenset: Imò, Philippus Seguinus, Author Ioanni coæuus, illum non nisi Priorem fuisse scribit, Præterea aduertendum,

quando in prima editione huius libri scripsi, Ægidium Nucerensem, qui Proverbia Ioannis nostri, latina fecit, fuisse Episcopum, motum fuisse auctoritate Seguni, id asserentis, quia tamen in Gesnero, la croix, & alijs, qui de eo mentionem faciunt id ipsum non reperi, idcirco hic etiam omisi verbum Episcopi.

Cæterum, librum proverbiorum supra memoratum, Hubertus Susan, Poëta latinus, eundem postea auxit multis Prouerbijs, & imprimi curauit Parisijs anno 1552. apud Pregeorum Caluarin.

Ioannes Viel, natione Cenomanensis, & in Fontis Danielis cœnobio Monasticen professus, vir pius, & morum probitate præclarus, florabat anno 1590. in Italiâ, apud monasterium Casæ nouæ, in quo Præpositi fingebarit officio. Is traduxit ex Italico idiomate in Gallicum, librum cui titulus est: *De abusibus, & dissolutionibus, quæ sunt Romæ, in diebus carnis priujs.*

Seguinus in Bibliothecâ, vbi subiungit, illum plura alia opuscula in lucem emisisse quæ ad notitiam eius non peruenierunt.

Ioannes de Villario, dictus de Bruxella, S. Theol. Doctor, monachus, & postea Abbas 39. Villariensis in Brabantia, scripsit *Sermones varios per-elegantes*, qui M. S. extant in monasterio nostro de Dunis sub hoc titulo: *Sermones Magistri Ioannis de Villari, S. Theol. Doctoris.*

Extant & in bibliotheca Tungrensi, *Sermones varij*, Abbatis cuiusdam Villariensis; verum utrum sint huius Ioannis, an alterius Abbatis 20. Iacobi de Somaria (qui etiam scribitur fuisse concionator excellentissimus, & sermones varios scripsisse) mihi adhuc incœpertum, Obiit Ioannes anno 1333.

Ioannes à Visitatione, vide, Chrysostomus.

Ioannes Vrsicampi monachus, edidit librum *Sermonum de diuersis materijs*, qui manuscriptus reperitur in monasterio S. Martini, ord. S. Benedicti,

dicti, Tornaci. Continentur autē in eo sermo de omnibus Sanctis: Sermones duo de aduentu Domini: 3. de Natiuitate Domini: de Ascensione, vnus de Paschali vnus de Annuntiatione Dominica, vnus de Dedicatōne Ecclesie vnus. In natu. S. Ioannis Baptista. Porro, codicem S. Martini die apud me habui, reperi que sermones hos simplici quidem valde stylo conscriptos, attamen bonos, & doctrinales, vnde omnes ex integro copiarī curauī, & tanquam aliquale antiquitatis monumentum, apud me asseruo.

Ioannes de Wardo, religiosus Dunensis nostri cenobii in Flandria, atque (vt recte ait Harduynus) theologus famosus, & concionator diuini verbi eloquentissimus, obiit anno 1293. cuius mentionem etiam facit Meyerus lib. 3. Annalium Flandriæ, in vita Guidonis Dampetræ. Referuntque monumenta monasterij nostri memorati, illum Parisijs fuisse S. Theol. Doctorem primum ex vniuerso ordine Cisterciensī: eoque intuitu, à Capitulo generali eiusdem ordinis, privilegij singularibus fuisse honoratum: de quibus specialiter agitur in epistola Reuerendissimi Domini Theobaldi 26. Abbatis Cisterciensī, & totius ordinis Generalis, ad illum data, quæ in archiuis dicti monasterij de Dunis adhuc legitur, huius tenoris:

Venerabili viro, & religioso, magistro Ioanni de Wardo, monacho de Dunis, in theologica facultate Parisijs Legenti, E. Theobaldus abbas Cistercij, cum finitima in Domino dilectione, salutem, & de fontibus Saluatoris abundanter haurire, & salubriter effundere sapientiam salutarem. Dignum est, vt amplioribus gratia beneficiis, & specialioribus specialis libertatis gratiis attollantur, quibus vita bonitas, morum honestas scientia radiositas, ac diuersarum virtutum gratiosa iudicia suffragantur. Attendentes igitur vestra merita probitatis, labores insuper innumeros, quos in acquisitione salutari sapientia, per longas vigilas susti-

nistis hactenus, & in studendo, legendo, disputando, & prædicando quotidie sustinetis, non improvide promittendo studiositatem vestram dignam duximus specialis fauoris gratia releuandā, & salutari sapientia margaritā cunctis regnis & regibus præferendā, per vos retrō actis temporibus, laboriosis studiis, & studiosis laboribus acquisitam, specialis libertatis auspiciis attollendam, hinc est, quod (auctoritate Capituli generalis, nobis in hac parte consensum præstantis, & nostra) vobis concedimus, post Abbates vbi que stare, &c. Actum Parisijs apud Sanctum Bernardum, in capella hospitij, siue domus, in qua morabatur M. Ioannes de Dunis, M. in theologia, ordinis Cisterciensī, Regens in eodem loco, 1292. 9. Aprilis.

Reliquerat scripto plurima, tam theologica, quam philosophica, (quorum intuitu, ab Ant. Sanderō, & aliis antiquioribus, Flandriæ scriptoribus adnumeratur) quæ tamen in vastatione monasterij nostri, ibidem perierunt. Quam aleam etiam subierunt doctissimæ lucubrationes theologicæ, philosophicæ, concionatoricæ, & historicæ, Eximiorum Dominorum, Ioannis de Sinderuini, oriundi de Bouchaute (de quo Meyerus ad annum 1319. quo obiit, asserendo illum Parisijs theologiam publicè fuisse professum, & ibidē sepultum eodem anno, in collegio Sancti Bernardi, quod etiā adstrunt monumenta domus nostræ, vbi additur illum fuisse Regentem collegij Sancti Bernardi,) Magistri Henrici de Lepa, Magistri Nicolai Moloen (qui postea fuit Abbas Laudensis monasterij,) Francisci Genge, Iacobi Spoelberghe (qui floruerunt circa annum 1400.) Ioannis Vale, S. Theologiæ Licentiati, & Professoris Biblici, anno 1445. Magistri Gisonis, Sacræ Theologiæ Doctoris, qui obiit 1457. Magistri Petri Querhof (alibi, Ouerhof) 1460. & aliorum plurium, quorum plerique Sacræ Theologiæ Doctores, alij Theol. Licentiati profundissimi, religiosi fuerunt Dunenses, qui partim Theologiam, partim philosophiam

Pat.

Patris in Sancti Bernardi collegio publice professi sunt, & *preclara doctrina sua monumenta posteritati reliquerant*, ut passim etiam exteri testantur histori: ex quibus monumentis nonnulla hinc inde manuscripta in Gallia monasterijs reperiri dicuntur, discipulorum calamis exarata: quorum tamen nullos certos titulos assequi potui. Quamquam etiam non dubitem, quin inter codices anonymos, qui iusto adhuc numero Danis reperiuntur, quidam conscripti sint ab aliquibus ex his recensitis.

Ioannes Wimbroot, monachus cœnobij de Claromarisco, scripsit *Xenia spiritualia monialibus de Westyres*, duobus libris distincta, & impressa Audomaropoli; liber prior anno 1606. posterior vero, anno 1615.

Ioannes Zarus, Vallis Paradisi apud Hispanos monachus, & postea Abbas, doctrinæ non contemnendæ, sanctitatis autem tam eximiæ, ut vita ipsius (referente Henriquez) pro continuo habita fuerit miraculo. Scripsit

Historiam de vitis & gestis Sanctorum omnium, quorum solennitates in congregatione Hispania, per totum anni circulum celebrantur: quam in suo Vallis Paradisi monasterio imprimi curavit, anno 1603.

Scripsit & alia plura ad congregationis suæ usum spectantia, Salmantica, Vallisoleti, & alibi, vulgata: teste Henriquez in Phœnice; qui tamen inscriptiones horum operum nondum completas habebat, dum Phœnicem ederet.

Obijt plenus dierum, & virtutum, anno 1623.

Ioscelinus, Furnesij in Anglia, ordinis Cisterciensis monachus scripsit *Insignem historiam, de vita & miraculis Beati Walleni Abbatis Melrosensis in Scotia*, duobus libris distinctam, quam dedicavit Willemo Regi Scotiæ, & Alexandro filio eius, ac Comiti David, in ipsi Walleno sanguine iunctis. Testatur autem in prologo ad dictam historiam,

se hanc scripsisse iussu Patricij Melrosensis Abbatis, nihilque posuisse, quod non hauserit ab illis qui viderunt. Chrysofomus Henriquez eiusdem Walleni vitam aliam haberi manuscriptam asserit in Rubea valle, Brabantia monasterio, conscriptam per Antonium gentium, quam ipse transcripserit in Fasciculo suo, lib. 2. dist. 26. cap. 58. Sed vitam hanc nihil aliud esse, quam compendium historię Ioscelini, rectè annotavit Illustrissimus Henriquez, tomo 2. annalium Cisterciensium, ad annum 1160. cap. 4. n. 7. qui dictam Ioscelinæ historiam apud se habet M.S. eamque sparsim annalibus suis inseruit.

Scripsit etiam Ioscelinus, *Vitam S. Patricij*, in qua asserit se multa hausisse ex scriptis S. Eyyini teste Iacobo Warzo, lib. de monasterijs, & scriptoribus Cisterciensibus in Hybernia. Ceterum, hic idem Ioscelinus est, quem Ioannes Pitæus in appendice ad librum de scriptoribus Angliæ, centuria 3. nu. 4. vocat *Ioscelinum de Furnes*, & scripsisse etiam testatur,

De Britonum Episcopis, libros plures.

Iosephus Dundrauenis, celebris Dundranæ monasterij in Gallomidiâ, quod Fergusus Comes fundauerat, alumnus, Cisterciensis Ordinis monachus, & postea Prior, scripsit,

De illustribus Ordinis sui viris, lib. 1.

De quibusdam Sanctis, lib. 1.

Sermones per annum, lib. 1.

Leçuras in Euangelia, lib. 1. Florebat anno 1291. Demisterus, n. 416.

Iosephus Garcia, cœnobij Ferrariensis (vulgò de Errera) in Hispania, alumnus; philosophus fuit subtilis, & theologus pariter consummatus, nec pierate, aut animarum zelo minor, ut fidem certam faciunt erudita eius scripta, ex quibus aliqua nuper vulgavit R. Dominus, Prudentius Plaza, cœnobij S. Prudentij Abbas; videlicet,

Concio-

Concionum de Tempore, & de Sanctis, tomos duos
Pampilonæ anno 1622. Et

Commentaria in Evangelium S. Matthæi, Scripsit
inter alia etiam in aliquot psalmos Davidicos, nomi-
natiim, conceptus prædicabiles, super psalm.
De profundis, impress. anno 1623. Pampilonæ,
typis Caroli Labayen in 4.

Isaac abbas Cisterc. ordinis, in Italia, scripsit
Opusculum quoddam de Anima, ad Aigerum Clara-
vallensem monachum, quod asseruatur manuscri-
ptum in bibliotheca S. Benedicti, Mantuæ.
Vincencius Bandellus in tractatu de Concep-
tione B. Virginis apud Montalbam supra.

Isaac Abbas 3. Monasterij de Stella, in Diocesi Pi-
ctaviensi, ord. Cisterc. Vir fuit, sanctitate æque
ac doctrina celebris, qui scriptis plurimis, de
diversis materijs, nomen suum posteritati ce-
lebrauit. Certè Reuerendus Dominus Placi-
dus Perit, religiosus Castellionensis & collegij
S. Bernardi Parisijs Procurator, litteris ad me
datis 1. Septembris, anni 1648. Parisijs, scribit
se vidisse in bibliotheca monasterij de Stella,
Amplum volumen in folio M. S. in quo continebantur
varij Sermones, & diuersi alij tractatus, & qui-
dem præclari, à Venerabili hoc Abbate conscripti.
Dolendum tamen, quod horum tractatum
titulos etiam non annotauerit D. Placidus. In-
super, Eximius & Reuerendus admodum D.
Claudius Chalemot, Abbas Columbæ, in serie
scriptorum, quam anno 1649. mihi transmisit,
affirmat quoque se vidisse huius Abbatis Isaac
præclaram quandam epistolam, de venerabili Eucha-
ristia, ad Episcopum Pictaviensem. Vixit (secundum
eundem Chalemot) anno 1150.

Potè, Bunderius in Indice suo lib. MSS.
scribit se vidisse tractatus huius Abbatis Isaac,
sequentes, *Tractatum de Anima ad fratrem suum*
medicum Claravallensem, cuius principium
est. *Cogis me dilectissime, &c.* Claromartici, in S.
Bernardo, & apud minores Brugis,

Bibliothec. Ord. Cist.

De Sacramento Altaris, & de Missæ: Affigemij,
In S. Bertino, in Blandinio.

De Canone Missæ. In Blandinio, & S. Bertino.
Bunderius, lit. 1. n. 387.

Isenbardus, vid. Isenbardus.

Membrandus Angulciola, Nobilis Placenti-
nus, monachus & Abbas Claravallis de Co-
lumba, in diocesi Placentina, Vir fuit doctrina
pietate, ac prudentia non minus quam sangui-
nis nobilitate illustris; Qui cum adhuc mona-
chum ageret in eodem Cœnobio Columbæ
defuncto Huyone 47. Episcopo Placentino, à
Clero in Episcopum postulatus, maluit intra
claustrum tranquillitatem manere, quam Episco-
pali insulâ decorari: tandem obedientia co-
gente, Abbas electus, ibidem pijsimè obiit,
anno 1180.

Monachis reliquit librum, quem *Speculum*
Christianorum inscripsit, suæ pietatis & doctrinæ
nobile monumentum.

Vghellus, tom. 2. Italia sacra, inter Episcopos P'a-
centinos, n. 48. fol. 272.

Ex hoc celeberrimo Cœnobio, plures af-
sumpti fuerunt ad Cathedram Episcopalem
Placentinam, vt videre est apud memoratum
Vghellum, & Longelinum in purpurâ S. Be-
nardi.

Idem hoc Cœnobium à Fridetico 2. Impe-
ratore, in odium Ecclesiæ, & Pontificis Ro-
mani, combustum & euersum fuit, monachis
omnibus ad vnum per dira tormenta necatis:
Cuius tamen criminis Imperator pœnitens,
Cœnobium iterum restaurauit, vt referunt an-
tiquâ eiusdem monumenta, apud Vghellum,
suprà.

Judocus Horenbour, religiosus monasterij de
Baudelo Gandau, scripsit

Vitam Beati Balduini de Boela, primi eiusdem mo-
nasterij fundatoris, editam à Chrylostomo Hen-
riquez in Fasciculo, lib. 1. dist. 13. Vide & Me-

ff

nole-

nologium Cisterc. 25. Septembris: & Ant. Sanderum in Hagiologio Sanctorum Flandriæ.

Julianus Vernier (alibi, *Vernier*) Prior S. Lazari, in suburbij Firmitatis Milonis, diœcesis Sueffionensis, scripsit Gallicè *libros duos in regulam S. Benedicti*, quorum 1. intitulatur, *Introduction à la vie religieuse*; estque scriptus per formam dialogi inter discipulum, & magistrum: posterior hunc habet titulum: *L'ancien rigeur de la Règle S. Benoist*.

Transfuit & in carmen gallicum, concionem quandam *Sancti Bernardi*. Item & alium tractatum eiusdem *Sancti*, inscriptum: *Scala Claustralium*. Vivebat adhuc anno 1645. alijs operibus incumbens. Relationes Eximiorum DD. Claudij Chalemot, & Arnolfini, iam sæpius citatorum. Fuit hic *Julianus*, professor *Leogipontis*, & ibidem quondam etiam Prior.

Iulius à Sancta Anastasia, alias, *Bartoloccius*, anno 1651. Prior Fulientium ad S. Bernardum de Vibe, in lingua Hebraicâ veratissimus, in tantum, ut ob dictæ linguæ peritiam, à S. mo Domino nostro Innocentio decimo assumptus sit in eiusdem Hebraicæ linguæ Scriptorem, in Bibliotheca Vaticanâ, plura à se elaborata, luceque dignissima, sub calamo premit. Relatio Fulientium Româ transmissa, 1651.

Iustus Abbas ordinis Cisterciensis, vixit anno 1300. quo, in conuentu multorum Abbatum illius ordinis, habuit sermonem elegantissimum, à *Ioanne Picardo* teorsim Lutetiæ, & postea à *Coloniensibus*. tomo 14. bibliothecæ Parrum, editum. Sermo totus versatur in ijs castigandis, qui iniquum iustitiæ monasticæ induxerant iustitium. Vir fuit omni scientiarum genere præditus, ac singulariter facundus. *Aubertus Myraeus* in auctario de scriptoribus Ecclesiasticis, cap. 412.

Iustus de Castro, Vallis bonæ in Hispania religiosus, grauioribus omnibus excultus studijs,

clarum sibi eruditionis nomen comparauit, præsertim à tempore, quo luci dedit.

Instructorium spirituale, Compluti in 8. apud *Andream Sanchez*, anno 1617. Item

Institutionum moralium tomum insignem variâ eruditione referunt. Nuper adhuc in viujs plurâ meditabatur, *Henriquez* in Phœnice.

K.

K *Eseriacum* (alijs *Tereriacum*, vel *Gheseriacum*) monasterium est Laudunensis Diœcesis, cuius *Anonymus quidam religiosus*, doctrina ac sanctitate clarus (teste *Seguino* in bibliothecâ Cisterciâ litera M. numero 18.)

Scripsit stylo terfo insignem *Librum, de vita & gestis Beati Rolandi, eiusdem monasterij Abbatis*, viri sanctissimi, cuius festum ibidem annuatim colitur officio proprio, atque indulgentijs concessis à Summo Pontifice, fidelium deuotionem sollicitantibus: hæc *Seguinus*. Quæ etiam confirmat *Molanus* in appendice ad suum *Martyrologium*, his verbis: *Rolandus*, ait, in *Keseriacô* quiescit, responforia, & collectæ habentur ibidem, & indulgentiæ. Vide etiam de Aurore huius vitæ *Angelum Manriquez*, tomo 1. *Annalium suorum*, ann. 1140. cap. 12. & *Henriquez* in *Menologio*, 16. Ianuarij.

L.

L *Aurentius* monachus *Dunenensis*, Ord. Cister, scripsit, *Prognosticon noui & veteris Testamenti, metricè*. Quod opus *Ioannes Bunderius* littera L. n. 20. testatur se vidisse in *Claromarico* habet & illud *Philippus Labbaeus*, Soc. Iesu descriptum ex codice *Thuano* 428. ut ipsemet scribit, parte 1. *Coronidis Poëtica*, Bibliothecæ nouæ M. SS. librorum, licet, pro *Dunensi mona. b.* scribat *Dunelmensi*, & pro, *Prognosticon, Hypognosticon*.